

Дай на три дні — візьмеш злидні

Верховна Рада ухвалила закон, який передбачає обмеження максимальної ставки за мікрокредитами на рівні 1% на день

» стор. 2

Як історик — завжди знав, хто наш ворог

Дружина полеглого під Авдіївкою захисника з Миргорода Анатолія Карбана — про те, яким був її чоловік і який глибокий слід він лишив у душах

» стор. 6—7

Після нашестя дикунів

Рашистської окупації в Ізюмі не витримали навіть кам'яні половецькі баби, які простояли на горі Кременець майже тисячу років

» стор. 8

Україна молода

Середа, 6 грудня 2023 року

№49 (5961)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 36,538 грн
1 € = 39,713 грн

Початок різдвяного дива

Чому українські дітлахи так люблять Миколая та за якою адресою надсилатимуть цьогорічні листи

» стор. 3

На Полтавщині роль святого Миколая виконує переселенець з Луганщини.
Фото Суспільне. Полтава і Наталії Гранчак.

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на 2024 рік

стор. 10

Ольга Василевська-Смаглюк
народна депутатка

«Якщо вашій сім'ї близька проблема оформлення кредитів кимось із рідних на ігри в казино, гральних автоматах чи для ставки букмекерам, пройдіть процедуру внесення відомостей про це в реєстр — більше кредитів вашому родичу не даватимуть».

■ ЖИТТЯ У БОРГ

Дай на три дні — візьмеш злидні

Верховна Рада ухвалила закон, який передбачає обмеження максимальної ставки за мікрокредитами на рівні 1% на день

Наталія НАПАДОВСЬКА

За даними Національного банку України, наші громадяни беруть щомісяця 600 тисяч позик у мікрофінансових компаніях. Середній розмір позики становить 5 тисяч гривень з денною ставкою 2,5% (середня ставка в цьому сегменті ринку). Через 14 днів, що є найбільш популярним терміном кредитування, людина вже має повернути кошти на загальну суму 6 тис. 750 грн. Тобто вартість кредитних коштів у грошовому вимірі — 1 тис. 750 грн.

Наразі в Україні мінімальна зарплата становить 6 тис. 700 грн на місяць, а після оподаткування, відповідно, 5 тис. 393,5 грн. Отже, доступний дохід особи на ці ж 14 днів становить 2 тис. 696,75 грн. Відтак, споживачу, сукупний дохід якого дорівнює мінімальній зарплатній платі, доводиться за два тижні користуватися таким кредитом віддати понад 60% свого доступного доходу.

На жаль, чимало українців більше довіряють не кредитним карткам банків, а галасливій рекламі про «миттєві гроші», незважаючи на те, що ставки за такими кредитами сягають 6 тисяч відсотків річних! З початком повномасштабної війни у 2022 році ринок мікрофінансових організацій майже зупинився, але буквально з січня 2023-го почав оживати: за 9 місяців цього року було оформлено 6 млн позик на загальну суму 29,1 млрд грн. Окрім зростання кількості мікрокредитів, зростає й середня сума кредиту та загальна заборгованість українців за ними. Шалені ставки за миттєвими кредитами і погана перевірка кредитоспроможності клієнтів призводила до того, що НБУ закритив щотижня по 5-10 фірмкомпаній, але вони так же стрімко відроджувались під іншими іменами.

Законопроект «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення державного регулювання ринків фінансових послуг» № 9422 підтримали 255 народних депутатів. Ухвалений закон передбачає впровадження показника «денна процентна ставка за споживчим кредитом», визначення порядку його розрахунку та встановлення максимального його розміру на рівні 1% на день. До такого максимального рівня ринок спустосять поступово: перші 4 місяці (120 днів) із дня набрання чинності Законом максимальна ставка буде 2,5% на день. Наступні 4 місяці (120 днів) вона становитиме 1,5% на день, із 241-го дня після підписання Закону і надалі максимальна ставка не повинна перевищувати 1%. Також заборонено стягнення штрафів і пені за кредитними договорами, укладеними до того, як документ набрав чинності, у тому числі пролонгованими після набрання ним чинності.

Окрема тема — кредити залежним від азартних ігор людям, які беруть у борг, щоб пограти. За даними Нацбанку, найбільша кількість мікрокредитів видається з 3-ї по 4-ту годину ранку — наприклад, особам, що програлися і хочуть пограти ще. Як розповідає одна з ініціаторів законопроекту №9422 Ольга Василевська-Смаглюк: «Ми прописали окрему процедуру, за якою рідні тих, хто набирається кредитів, щоб пограти, зможуть звернутися до Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей (КРАІЛ) або до суду із заявою, в якій повідомити про те, що людина позичає для гри. І тоді держава внесе відповідну відмітку про такий факт у реєстр, який веде КРАІЛ. Усі кредитори в країні, перш ніж видати кредит, повинні будуть пересвідчитись, що відмітки в реєстрі щодо особи немає, а якщо відмітка буде, то не видавати кредит (за порушення цієї заборони кредитора оштрафують). Тому якщо вашій сім'ї близька проблема оформлення кредитів кимось із рідних на ігри в казино, гральних автоматах чи для ставки букмекерам, зверніться до КРАІЛ і пройдіть процедуру внесення відомостей про це в реєстр — більше кредитів вашому родичу не даватимуть».

Відтепер надавати кредити людям, включеним до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів або участь в азартних іграх, буде заборонено.

Голова фінансового комітету парламенту Данило Гетманцев зазначає: «Якщо ти отримувеш від людини 5% щодня, то маєш можливість за рахунок сумлінних позичальників перекривати недобросовісних, які не повертають гроші. І така бізнес-модель дає цим організаціям можливість видавати кредити будь-кому без перевірки за п'ять хвилин, переважно вночі».

Але тепер звична модель бізнесу мікрофінансових компаній, де «нормою» є рівень проблемного портфеля в 60—70%, закінчилася. Треба буде або піти з ринку, або переглянути процедури видачі кредитів.

У фірмкомпаніях сприйняли новий законопроект без ентузіазму. Народний депутат Григорій Мамка вважає, що мета документа — монополізувати та політизувати регулювання фінансового ринку, що таїть у собі величезний ризик: «Регулювання ставок — це прерогатива НБУ. Володіючи такими важелями впливу у період воєнного стану (регулювання та анулювання ліцензій, застосування санкцій), Нацбанк демонструє бажання зіграти у політику. А це помилка, що тягне за собою божевільний ризик корупції або ж зникнення ринку як такого».

Цифра від НБУ в 60—70% проблемної заборгованості — маніпуляція, каже засновник My Credit Роман Катеринчик. «Нормальним проблемним портфелем для ринку є 15%», — додає він.

Зі 100 кредитів не повертають 15, переконує Олександр Холод зі «Швидко Гроші». Стандартна методика підрахунку проблемних кредитів, на його думку, не підходить для мікрокредитування, бо воно має дуже короткий строк. Але стрибок проблемних позик у 2022 році керівники мікрокредитних організацій визнають. Причина — повномасштабна війна та обмеження на примусове стягнення заборгованості.

Людям потрібні миттєві кредити просто зараз, наголошують мікрофінансові компанії. Вони також стверджують, що банки не кредитують споживачів, а кеш-кредити сьогодні видають лише вони. Це не так. Станом на 1 липня 2023 року обсяг роздрібних кредитів, наданих банками фізичним особам, становив 135 млрд грн. Водночас небанківські фінансові компанії, які надають послугу мікрокредитування, за перше півріччя цього року загалом надали фізособам кредитів на 18,7 млрд грн. Тож фінрегулятор намагається перевести ринок мікрокредитування в цивілізовану площину, тобто переважно в карткові позики.

«Кредитні ліміти за картками зросли в середньому на 10—20% порівняно з рівнем до 24 лютого 2022-го. Крім того, банки пропонують пільгові періоди користування кредитом, а денна ставка становить орієнтовно 0,05%—0,17% на день», — визнає Ольга Лобайчук, начальниця Управління захисту прав споживачів фінансових послуг.

До речі, фінансові компанії переважно переказують кредитні кошти саме на банківський рахунок клієнта або на його платіжну картку, про що свідчать 94% наданих ними позик. ■

■ НА ФРОНТІ

І їм «прилітає»

ЗСУ атакували військові об'єкти в окупованому Криму і ведуть інтенсивні бої по всій лінії фронту

Лариса САЛІМОНОВИЧ

У ніч на 5 грудня Кримський півострів накрила масована атака українських БПЛА. Дрони полетіли у бік окупованої території якраз тоді, коли рашисти розпочали засипати «шахедами» наші західні регіони. Особливо видовишно «бавовна» спалахнула в районі Керчі, де місцеві жителі нарахували близько 30 вибухів. Також палає щось у Феодосії, Сімферополі та кількох інших містах. Кримський міст тимчасово закритий. За попередньою інформацією, своєю мішенню ЗСУ обрали військові об'єкти ворога.

Водночас у російському міноборони заявили, що їхніми засобами ППО вночі знищено 22 українські безпілотники. Ще 13 було нібито перехоплено над Азовським морем і Кримом. Але соцмережі розповсюджують інформацію про масове відключення електроенергії у місцях, де їхній «Панцирь-Сі» все героїчно відбив.

Найгарячішою точкою «наземного» фронту й далі залишається Авдіївка. Під час третьої хвилі наступу через складні погодні умови окупанти менше застосовують техніки, але не припиняють атаки. При цьому вони стали частіше бити з інших точок. «Це не нові напрямки, вони й раніше були, але їх неактивно і дуже рідко використовували», — повідомив «Радіо НВ» начальник Авдіївської міської військової адміністрації Віталій Барабаш. — Ідеться про напрямок з боку Донецька через Спартак, другий — з Ясинуватої через так звану «промку». Ці два напрямки вони відкрили. І останні два тижні дуже активно проводять штурмові дії саме там». За його словами, «авдіївська м'ясорубка» включилася на повну, і

її горловина — саме на промисловій зоні.

Гарячі штурми не минають для москалів беззлідно. Днями українські військові 47-ї ОМБр поширили у соцмережах відео з лісосмуги під Авдіївкою, де вся територія усипана трупами окупантів. Журналіст Денис Казанський пояснює масову загибель чомбиків бажанням кремля влаштувати победобесію до нових виборів путіна. Мовляв, престарілий диктатор у такий спосіб намагається забезпечити собі красиве тло для висування власної кандидатури.

Амбіція кривавого маніяка задовольняється в нелюдський спосіб. За даними Віталія Барабаша, у місті й далі залишається понад тисяча місцевих жителів, хоча цей населений пункт фактично знищений. Люди намагаються грітися біля «буржуйок». Але, побачивши дим, кацапи починають одразу ж обстрілювати укриття. Днями з Авдіївки нарешті вивезли 12-річного хлопчика, якого батьки вперто ховали від евакуації. Наразі дітей там уже немає.

На початку цього тижня українські бійці продовжили наземні операції на лівому березі Дніпра в Херсонській області й недавно зайняли підтверджену позицію на острові Білогрудів, розташованому на південному заході від обласного центру.

Порадували днями і вітчизняні розробники сучасної зброї. За даними генерала Івана Гаврилюка, в Україні триває створення ракет нового зразка, які в експертному сервісі отримали назву «Довгий Нептун». Вони можуть не лише уражати ворожі цілі, а й застосовуватися ППО. Триває також робота над модернізацією зенітно-ракетних комплексів «Бук» та «С-300». ■

■ ТЕХНОЛОГІЇ

Морозом по серцю

У Черкаському кардіоцентрі вилікували аритмію заморожуванням ділянки серця до мінус 40 градусів

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкаському кардіоцентрі розпочали лікувати аритмію заморожуванням ділянки серця до -40 градусів. Унікальну технологію — криоабляцію — застосували в області вперше.

За словами Олега Журби, завідувача відділенням серцево-судинної хірургії Черкаського обласного кардіологічного центру, кандидата медичних наук, заслуженого лікаря України, це сучасний метод лікування аритмії, який впровадили завдяки новому обладнанню — криоконсолі, яка стала доповненням до основної електрофізіологічної станції.

«Технологія передбачає введення через стегнову вену спеціального балона в порожнину серця. Там знаходяться проблемні ділянки, яка викликає аритмію. За допомогою низької температури -40 її приморозують», — пояснює пан Олег. І уточнює, що це один з найефективніших ме-

Черкаські кардіологи лікують пацієнтів з аритмією за допомогою найсучаснішої технології — криоабляції. Фото надане Черкаським обласним кардіоцентром.

тодів лікування аритмії з низькою кількістю рецидивів.

«Такий метод лікування є швидким, викликає менше ускладнень у післяопераційний період. Фактично вже через два дні після операції пацієнта може бути виписано», — наголошує Олег Журба. Він каже, що раніше для підготовки спеціаліста, який може лікувати аритмію методом абляції, йшли роки. А нова технологія дозволяє кардіоло-

гам швидко опанувати практичні навички, які за «класичним» методом можна набути лише з великою кількістю процедур.

«Упевнений, що, попри воєнний стан, ми повинні розвивати сучасні технології, щоб надавати якісні послуги нашим пацієнтам з хворобами серця», — підсумовує Олег Журба і щиро дякує колегам, які під керівництвом Костянтина Сараяна виконали такі операції. ■

Людмила НІКІТЕНКО

Українські лісівники доставили в Україну 20 позашляховиків і 22 дрони з Польщі. Це допомога для ЗСУ від їхніх польських колег. Про це повідомляє генеральний директор ДП «Ліси України» Юрій Болоховець.

«Отримали від наших колег-поляків чергову партію допомоги. З першого дня повномасштабного вторгнення вони підставляють нам своє плече», — розповідає пан Юрій. За його словами, всього за цей час польські лісівники передали українським колегам 137 автомобілів, 96 дронів, 35 тепловізорів, 20 генераторів, 1,5 тис. комплектів рюкзаків та багато чого іншого.

«Поляки не втомлюються допомагати. Тож дякую моєму справжньому другу, генеральному директору Державних лісів Польщі Йозефу Кубіце. Їхня допомога безцінна», — наголошує Юрій Болоховець. Він каже, що всю цю допомогу від польських колег українські лісівники одразу відправляють на передову.

«Передаємо воїнам-лісівникам, які боронять нашу країну. Як тільки закриваємо одну потребу, в той же час з'являється нова. Це війна. Намагаємося безперервно забезпечувати хлопців усім необхідним», — підсумовує генеральний директор ДП «Ліси України».

ПІДТРИМКА

Лісові брати

Польські лісівники передали для ЗСУ 20 позашляховиків і 22 дрони

20 позашляховиків і 22 дрони від польських лісівників вже в Україні.
Фото з ФБ-сторінки Юрія Болоховця.

ТРАДИЦІЇ

Початок різдвяного дива

Чому українські дітлахи так люблять Миколая та за якою адресою надсилатимуть цьогорічні листи

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Цукерки під подушкою, святкова атмосфера, засніжені вулиці й новорічний настрій. День Святого Миколая є одним із найулюбленіших дитячих свят, бо асоціюється з безтурботністю, посмішкою та радістю, а до того ж плекає почуття небадужості й вихованості.

Святий Миколай — давній чудотворець, добродійник і чарівник. За легендою, у ніч на 6 грудня (за старим календарем — 19-го) він розносить дарунки слухняним дітям і благословляє на добрі вчинки, відкриваючи цикл Різдвяних свят. Святий Миколай багато знає про діток: хороше і погане записано в його великій книзі, котру допомагають заповнювати ангели цілий рік. Звичайно, як і в будь-якого святого, історія Миколая — утаємничена та сформована не одним поколінням.

Згідно з переказами, Миколай народився у Патарі, римській провінції Лікія, близько 270 року (на південному заході сучасної Туреччини) в родині багатих та благочестивих батьків Феофана та Нонни. Хлопець ріс у добрі та любові, а вважати святим його почали ще за життя — за глибину любові і всебічне служіння людям. Він мав унікальний дар зцілювати калік, недужих, неодноразово рятував приречених на смерть. Одного разу широко молитвою втихомирив бурю на морі й урятував чимало рибалок і корабель, на якому пливли прочани до Палестини.

За переказами, одразу після смерті його тіло почало мироточити та стало об'єктом паломництва. Згодом над могилою збудували церкву, де Миколаєві моці зберігалися наступні кілька століть.

Українці ще з часів Київської Русі почали вважати Миколая своїм святим та побудували багато церков на його честь, а всі рибалки й моряки вбачали його своїм покровителем. Причому, на київському Подолі постала нова церква Святого Миколая, збудована на штучному острові посеред Дніпра поруч із київським Річковим портом.

Віра наших громадян донині є незламною. Ба більше, залишалася такою навіть упродовж ідеологічних забобон советів — нищення віковичних українських традицій і репресування пам'яті про Святого Миколая.

Це почалося в період активної боротьби більшовиків із релігією, після жовтневого заколоту 1917 року. Коли керівники компартії зрозуміли, що релігійні свята — відмінний плацдарм для пропаганди, то заборонили шанування Святого Миколая, оголосивши його «союзником попа й куркуля». На заміну йому постав Дід Мороз як активний учасник державного і громадського життя, котрий «захистить країну від фашистсько-німецьких окупантів» та літає у космос (до речі, вигадав його один з головних організаторів Голодомору Павло Постишев).

Із розпадом радянського союзу почав зникати й образ Діда Мороза. У Словенії повернулися традиційні Святий Миколай і божок, у Болгарії відродили Дядо Коледе, у Польщі — Святого Миколая. Процес відмови досі триває в Україні. Зараз, із переходом на світовий григоріанський календар, ситуація значно прискорюється.

До того ж 6 грудня разом з Україною світ відзначає День народження свого різдвяного покровителя — Санта-Клауса, прообразом якого став Святий Ніколас, що приносить подарунки дітям у Нідерландах.

Як бачимо, шанування Святого Миколая в Україні триває понад 1000 років. За 800 років до появи радянського Діда Мороза на столичній Аскольдовій могилі вже була збудована церква Святого Миколая, а українці співали про нього колядку «Ой хто, хто Миколая любить». Цього року українські дітлахи знову матимуть змогу відправити листа безпосередньо в резиденцію Святого Миколая — село Пістинь Косівського району Івано-Франківської області (індекс 78633, або на електронну адресу st.nicholas.estate@gmail.com) чи відвідати традиційні представництва, що функціонуватимуть майже по всій Україні. Приміром, маленьких киян запрошують у резиденцію в Національний заповідник «Києво-Печерська лавра», що розпочав роботу з 1 грудня. Кропивничан — із 6 грудня до театру Кропивницького.

У Львові діти зможуть зустріти Миколая в Патріаршому домі за адресою: пр. Івана Павла II, 356, до 17 грудня. А на юних харків'ян(ок) чекатиме будиночок Святого Миколая, облаштований на станції метро «Історичний музей». До того ж 75-річний волонтер із Японії Фумінорі Цучіко, який уже понад рік безкоштовно годує містят обідами, стане Святий Миколаєм для малечі Харкова, а свою одноденну резиденцію відкриє 6 грудня о 12:00 у міському Гончаренко центрі за адресою: вул. Шевченка, 146.

Дарувати любов одне одному — безцінне благо, яке нам передав Господь, а навчив використовувати Святий Миколай. Плекаймо свої традиції й долучаймося до свята, що як ніколи важливе для українських діток. Бо за віру в казки кожен неодмінно має отримати свій подарунок.

СВЯТО

Цукерки, мандарини, Перемога...

У Полтаві запрацювала оновлена резиденція Святого Миколая

Ганна ВОЛКОВА

Якби я особисто не проходила 2 грудня надвечір повз Свято-Успенський кафедральний собор у Полтаві, поряд з яким ось уже дев'ять років стоїть ошатний дерев'яний будиночок Святого Миколая, то, може б, і не здивувалася величезній скляній прибудові, яка з'явилася позад нього на ранок. Буквально за ніч виростає! Оце так справжнє святкове диво!

Тож Святий Миколай — покровитель дітей, мандрівників, пекарів та моряків — прибув цього року в оновлену, просто-таки казкову резиденцію. Каже, прилетів на гвинтокрилі завдяки нашим славним Збройним силам.

А поряд з ним стоїть і усміхається авторка цього дива — невгамовна волонтерка, керівниця громадської організації «Полтавський батальйон небадужих» Наталія Гранчак. Це саме вона дев'ять років тому втілила ідею з будиночком Святого Миколая. З початком широкомасштабної війни він став «Благокавою», де «Полтавський батальйон небадужих» торгує кававо й крафтовими смаколками, а всю виручку передає на потреби захисників.

Пані Наталя давно виношувала мрію розширити простір — щоб кав'ярня мала власний зал, де можна було б поставити столики (там поміщається лише барна стійка). Завдання перед нею стояло непросте: і резиденцію Миколая зберегти, і «Благокаву» зберегти, щоб не припиняти фінансових зборів. І їй це вдалося, та ще й неабияк здивувати цим полтавців! Бо все було зроблено за одну ніч. І саме це стало сюрпризом.

Насправді рішення було простим — прорубати двері в задній стіні будиночка і зробити перехід у добудову.

— Ми з командою майстрів В'ячеслава Федія монтували прибудову всю ніч. Завершили роби-

ти стелю о 9:15. Поміли і розставили меблі та декор, які принесли з дому. І об 11:20 Миколай прийшов приймати діток, — коротко розповіла Наталія Гранчак.

За традицією Святий Миколай найпершими обдарував вихованців вокально-хорової студії народного співу під керівництвом Аліни Зінченко «Домінус». Юні артисти заспівали йому в соборі обрядових пісень.

«Я отримую так багато листів від діток, що навіть не встигаю їх перечитувати, — зізнався їм святий покровитель. — Вони не просять у мене подарунків. Просять Перемоги і миру. Головні бажання — щоб батьки були вдома, щоб навчання в школах проходило без сирен і тривоги, щоб повернутися до рідних домівок, щоб можна було знову планувати поїздки до моря... Тільки з вірою, любов'ю і підтримкою Збройних сил України ми подолаємо морок».

У роль Святого Миколая органічно вжився переселенець із Харкова Роман Сагайдачний, фотограф за професією. З перших днів війни молодий чоловік волонтерив біля собору, роздавав одяг та хліб іншим переселенцям. Пан Роман дуже любить діток, з будь-ким з них знайде спільну мову, і вони до нього тягнуться: розповідають, якими чемними були протягом року, розказують віршички. Ну а він обдаровує їх подарунками.

«Полтавський батальйон небадужих» має давніх і надійних партнерів серед бізнесменів, які влаштовують дітям свято. До цього дня вони закуповують багато солодощів та мандаринів і передають їх у собор. Тут із них фасують подарункові набори, які Святий Миколай щедро роздає діткам, котрі до нього навідуються. Традиційно спонсорами свята є директори магазинів «Авропа», «Юліс», компанії «Консорт», «Юнітрейд», підприємство з виробництва шкарпеток Premier Socks.

За словами Наталії Гранчак,

щороку 2-3 тисячі маленьких полтавців отримують такі подарунки.

— Зазвичай батьки просять Миколая подарувати своїм дітям дорожчі речі, про які ті мріють, — продовжує пані Наталя. — Тому заздалегідь приносять саме їх, щоб довести малечі, що мрії здійснюються. Іноді навіть підлітки років 12-13 щиро вірять у цю передріздвяну казку.

— Миколаю можна приносити печиво, шоколадні цукерки, льодяники, зефір, вафлі, мандарини, апельсини. У великих кількостях, — підказує дорослим Наталія Гранчак. — Учтіть малечу не тільки брати подарунки, а й самим дарувати. Миколай поділиться ними з тими, хто переживає скруту, хто перебуває в інтернатах чи хворіє.

Керівниця «Полтавського батальйону небадужих» сподівається, що чим більше дітей батьки приводитимуть до будиночка, тим більше «Благокава» залучить донатів на потреби захисників.

А тим часом полтавці із захоптом обговорюють новину. «Який простір! Наче у казці, а якщо й сніг за вікном буде, то взагалі, як у кіно». «Ми щасливі, а Миколай — іще більше, бо все було зроблено для нього і для маленьких полтавців усього за одну ніч», — залишають люди відгуки у фейсбуці під новиною.

Р.С. 31 вересня цього року Православна церква України та Українська греко-католицька церква перейшли на новий церковний календар. Тож тепер майже всі головні свята ми відзначаємо з більшістю християн світу, на два тижні раніше, ніж було досі.

Святий Миколай віднині прибуватиме до нас 6 грудня. Більшість дорослих, які стояли з дітками в черві до будиночка Святого Миколая, говорили, що поки не звикли до перенесення церковних свят на більш ранній період, але не проти святкувати їх по двічі на рік... ■

■ БИЙ СВІЙ СВОГО?

Кейс Порошенка — тягар ЗЕвлади

Куди йдемо: до чи від Євросоюзу?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Реальність витає над Україною, контролює кожен крок відповідальних осіб, котрі покликані вивести державу спочатку зі стану, а потім з руїн війни. Іноді б'є фактами й бере гору, іноді знесилюється від чергових зашкварів чинної влади. І від останнього Україну ще більше поглинає темрява невизначеності. Здавалося б, скандальна історія річної давнини про те, як Петра Порошенка не пускали за кордон і отримали за це чергові кпини від українців та знак питання від союзників, мала б залишитись у минулому. Але ж ні, тема стихла, бо тривав пошук нового приводу.

І от днями п'ятого президента України Петра Порошенка знову на кордоні не випустили з України. Пояснення української влади на офіційному сайті СБУ щодо заборони на виїзд Порошенка за кордон, схоже, розраховане на недалеких громадян. Отже, за офіційною інформацією, Петро Порошенко нібито планував зустрітись з чинним главою уряду Угорщини Віктором Орбаном! І зважаючи на те, що Віктор Орбан займає антиукраїнську позицію, ця зустріч, на думку СБУ, могла б бути використана російськими спецслужбами й пропагандистами з власною метою. Зокрема, для заклику до перемовин з Україною та демонстрації того, що Київ готовий схилитись до таких перемовин.

Легенда тріщить по швах

Але як тоді розцінювати те, що, перебуваючи з останнім візитом у Брюсселі, президент Зеленський сам запрошував прем'єра Угорщини Орбана відвідати Україну? Фото їхнього рукостискання облетіло чимало іноземних ЗМІ.

Однак ми не знаємо, чи насправді народний депутат України Петро Порошенко та прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан мали зустрічатись.

Але ми знаємо, що Порошенко отримав запрошення з США виступити на форумі Міжнародного демократичного союзу, про що офіційно оприлюднено на сайті організації.

Однак саме скасування виїзду лідера опозиційної партії «ЄС» Порошенка з подальшим оприлюдненням кострубатих причин і їх обґрунтування вже може бути використано будь-якою пропагандою — як угорською, так і російською — з метою дискредитації України.

Що саме по собі є ще одним ударом по репутації нашої держави.

Власне, офіційна угорська сторона відреагувала миттєво.

Член уряду Угорщини Золтан Ковач заявив: «У відповідь на заяву, опубліковану на сайті СБУ, зазначимо: Угорщина не бажає відігравати жодної ролі у внутрішньополітичній боротьбі президента Зеленського. Такі новини й такі політичні чистки — ще одне свідчення того, що Україна ще не готова до членства в Європейському Союзі».

Отже, зелені зі своїми регентами так дискредитують Україну, що й ворогів не потрібно.

Мова логіки, а не ірраціональні фантазії, запитує: про які такі перемовини чи схилення до них може йтися, якщо сама російська федерація не хоче жодних перемовин з Україною? І президент путін націлений лише на багаторічну війну на виснаження нашої держави!

Звісно, наше завдання — протистояти цим планам. Чималою мірою і дипломатією.

Скажімо, міністр закордонних справ перед черговою поїздкою на засідання ООН повинен був не впадати в істеріку, як панянка, мовляв, не поїду, бо там страшний лавров буде, а навпаки, — сказати щось на кшталт: «Добре, що там буде кремлівське чудовисько з мзс, привселюдно порву аргументами ту сумну коняку на фашистський хрест!».

Кроки помилок

Наступне важливе питання: чи повинні представники владних структур визначати, з ким зустрічатись тим чи іншим українським політикам? Адже апіорі завдання політика полягає у взаємодії з різноманітними впливовими персонажами. Він зобов'язаний спілкуватись із різними людьми, шукати й знаходити в цих контактах найкраще для своєї країни. І в період цієї жорстокої вій-

ни влада й політики усіх партій мають дивитись в один бік.

Так, Орбан виступає з антиукраїнськими меседжами. Однак саме від Угорщини зараз залежить, як розвиватиметься ситуація з європейською та євроатлантичною інтеграцією України. І Орбан має вплив на те, чи буде наша країна отримувати допомогу від Євросоюзу. Якщо її не буде, це стане серйозною проблемою на тлі відсутності підтримки від США.

До речі, важливо, щоб з американськими конгресменами також розмовляли представники різних політичних партій України, а не лише представники монобільшості.

Адже час війни має значення лише спільна легітимність патріотичних сил. Тільки так ми маємо виглядати в очах тих, хто сьогодні хоче допомагати Україні.

Ми маємо визнати, що Петро Порошенко має талант дипломата.

І хоча в нас є чимало претензій і до нього, але, оцінюючи об'єктивно і з позицій безпеки держави: якби він

Головна арифметика війни: втрата держави, а не те, як завадити Порошенку відвідати Сполучені Штати, бо раптом він там затьмарить сонцесейний образ Зеленського.

виграв вибори вдруге, чи наважився б путін на повномасштабне вторгнення — ще те питання.

Від Віктора Орбана залежить не лише допомога від ЄС, а й те, чи буде винесено рішення саміту НАТО у Вашингтоні щодо України. Тому, якщо хоча б невеликий шанс знайти спільну мову з угорським прем'єр-міністром, треба було ним скористатись.

Водночас, нагадаємо, ми не знаємо, чи справді мала бути зустріч Порошенка та Орбана, чи ця історія повністю вигадана.

З іншого боку, якщо вважати, що таких домовленостей може досягти лише одна політична сила або лише один-два конкретні лідери і що Україна існує заради того, щоб такі успіхи були лише в них, тоді все ясно. Це позиція незрілих людей. І якщо відмовляти всім, хто не працює на майбутні електоральні можливості правлячої партії або її сателітів, але має чималий переговорний потенціал, нічого доброго з цього не вийде.

Хоча, може, на те й розрахунок?

Який референдум?

Трохи раніше голова фракції партії «Слуга народу» Давид Арахамія сказав, що в Україні може бути референдум про завершення війни. Мовляв, будемо питати у співвітчизників.

Чому влада про це заговорила? Адже для того, щоб був якийсь референдум, потрібні відповідні рішення внаслідок переговорного процесу між Україною та росією.

Президент Зеленський — угорському прем'єру Орбану: «Порошенку зась, я тебе, Вікторе, триматиму за руку».

Але поки що немає жодної ознаки того, що рф збирається закінчувати війну. Росія зацікавлена в багаторічній, тривалій війні на виснаження.

Тому, гадаємо, сьогодні росія може погодитись на перемовини лише за однієї прийнятної для неї умови — капітуляції України.

Тож доки не дозріють умови, що дозволять хоча б попередньо обговорювати можливості закінчення війни, про це навряд чи варто дискутувати і починати жити ще й ілюзорним референдумом.

Ми силою і самотужки ерефію переламати на ці перемовини не можемо. Нагадаємо, на росії приблизно мільйон військовослужбовців і два мільйони резерву. В Україні — близько 200 тисяч військових і 900 тисяч резерву.

Реальність така, що наразі одного лише військового вирішення питання війни не існує. Ми увесь час говоримо про мобілізацію, про необхідність

Люстерко The Economist

І ця заява Арахамії, й усі інші незрозумілі процеси у верхівці української влади відбуваються на тлі неприємного для президента Зеленського політичного сміття, що розлетілось з української хати по всьому світу завдяки британському журналу The Economist. А потім — теплої ванни, що її створило американське видання Politico.

Нагадаємо, The Economist опублікував гучне есе щодо ситуації на російсько-українській війні та необхідності змінити військово-технічний потенціал ЗСУ. Водночас цього разу йшлося і про серйозну політичну сварку, котра охопила офіційний Київ. Маються на увазі не лише розбіжності між політиками, а й гризня на виживання, котру ініціювало оточення президента України Володимира Зеленського з головнокомандувачем ЗСУ Валерієм Залужним.

Буквально через декілька днів після того, коли градус нападок на Залужного дійшов до точки кипіння, американське видання Politico опублікувало міжнародний рейтинг провідних діячів у різних галузях та напрямках. Президент України Володимир Зеленський став у ньому «видатним лідером війни».

І, о диво! Терер Зеленський об'їжджає фронт і закликає будувати міцні оборонні фортифікації.

Президент уже діє за планом Залужного й продовжує устами всіх безумних випирзати головнокомандувача ЗСУ.

Зеленський нарешті визнав, що контраст не дав «бажаних результатів», але ми не опустимо руки й не здамося», та продовжує відстоювати перемогу як єдину стратегію виживання України.

Реальність прийшла до нього, і він повторює слова головнокома. Можливо, розуміючи, що ситуація може бути й глибшою за патову.

У Politico були зрозумілі підстави віддати Зеленському першість у категорії мрійників. Щоб ми могли краще оцінити його зв'язок з реальністю, видання другим номером назвало Навального, ув'язненого на термін царювання путіна і позбавленого будь-якої можливості впливати на політику росії.

Але головне сховано в категорії «руйнівники». Їх очолює голова центробанку рф ельвіра набулліна, яка практично обнулила світові санкції й «утримує російську економіку на плаву». І жодного слова про путіна.

Бути на обгортках іноземних журналів, у міжнародних рейтингах, зважаючи на те, що влада політично витворює усередині країни, це все ще аванс, що його видали прихильні до Києва західні партнери.

Ймовірно, щоб показати нашим ворогам, що Україна йде правильним курсом. Але водночас і заспокоїти вередливого нарцисичного «короля», котрому політичне люстерко показало, що він не один наймиліший. ■

■ БРУДНІ ПРИЙОМИ

Кільцева чинної польської влади

Опозиція Посполитої на низькому старті наведення порядку в країні

Тетяна ПАРХОМЧУК

Дивний політичний період настав для світу: зірковий час для клоунів і диктаторів. Польська опозиція на чолі з Дональдом Туском назвала клоунадою все те, що наразі відбувається у процесі створення нового польського уряду. І ця клоунада безпосередньо негативно впливає на Україну та українців.

Отже, 27 листопада президент Польщі Анджей Дуда прийняв присягу нібито нового уряду, представленого членом партії «Право і справедливість» (PiS) Матеушем Моравецьким. Це вже третя каденція чинного глави уряду. Сподіваємось, вона незабаром закінчиться.

Як ми вже зазначали раніше, в уряді опозиційних сил немає жодних перспектив бути провладним, оскільки опозиція набрала більшість голосів, і тому більшість із польського сейму є саме опозиційною. За таких умов, зрозуміло, уряд не може бути сформований меншістю.

Але тим часом діє «новий» уряд «старих» облич усе тієї ж провладної більшості міністрів, котрі переходять від одного міністерського крісла до іншого. Тобто команда залишилась тією, яка була.

Щоправда, є сподівання, що цей безлад у польському уряді триватиме недовго — до середини грудня. Але за цей короткий час, що залишився, уряд Моравецького прагне створити якнайбільше проблем для наступників.

Конфедераційне Фаберже

За безладом, котрий панує сьогодні в польському політикумі, стоїть права партія «Конфедерація». Це — ті ж яйця, тільки в профіль. Тобто, кишенькове утворення правлячої партії «Право і Справедливість», на котру покладено місію виконувати брудну роботу так, щоб вона не псувала міжнародний імідж офіційної Польщі. Бо якби чинна польська влада своїми руками витворяла те, що робить їхня ручна партійка, то Євросоюз попрощався б з PiSом дуже швидко.

А те, що відбувається зараз, це просто спроби затягнути час перед тим, як передати владу новому легітимному уряду, який має бути ефективним і зможе, дуже на це сподіваємось, нормально керувати країною. Тому що наразі Польща заблокована та паралізована для якихось ефективних рішень. І українці дуже гостро відчували це на собі. Ми як ніхто це бачимо й розуміємо, через ситуацію, що склалася на польсько-українському кордоні.

Те, що президент Польщі Анджей Дуда підтримує ігри Моравецького зі створення цього фейкового уряду, який, як заявила польська опозиція, навряд чи зможе протриматись протягом двох тижнів, ще раз вказує на подвійні стандарти та нечисті ігри очільника Посполитої.

Нагадаємо, що Анджей Дуда сам походить із партії «Право і Справедливість». І те, що він двічі перемагав на президентських виборах від цієї партії, можливо, й спонукає його підтримувати саме її і грати в ігри за сценарієм PiSу.

Водночас може бути, що Дуда є одним із режисерів цього ганебного для такої країни, як Польща, гамбіту. Коли каденція нового опозиційного уряду вже почалась, а попередники, зубами вчепившись у владні крісла, намагаються керувати процесами в Польщі. Хоча, з точки зору здорової політики, в цього уряду немає майбутнього. І все, що вони витворяють, — це спроба затягнути час, щоб винайти якийсь одноколійний політичний велосипед і далі балансувати в тій же колії.

PiS на Україні

Те, що відбувається, ще більше погіршує стан України й негативно впливає на неї. Передусім через важку ситуацію на польсько-українському кордоні. За неї наразі ніхто не може взяти на себе відповідальність, бо, по суті, немає уряду.

Немає міністра інфраструктури й транспорту. Немає дієвого прем'єр-міністра, який міг би адекватно реагувати на всі виклики.

Тому українські далекобійники в жахливих умовах просто стоять на кордоні. Дехто з них уже там навіть із

життям розпрощався.

Проросійські польські страйкарі, котрих захищає все ще чинна польська влада та поліція, блокують наших перевізників.

То що ж насправді роблять польські страйкарі, котрі виступають проти рішень Європейського Союзу (і в пакеті, можна вважати, й проти України) на трасі? Чому вони мітингують не у Варшаві або, ще краще, — не в Брюсселі?

Бо саме на українсько-польському кордоні їхня політична окружна? Там їм світоглядно ближче й зручніше?

І загалом, ставлення чинної польської влади до українців просто вбиває. Можна було на цих сотнях кілометрів, де українські далекобійники проходять штучно створене владою

За безладом, котрий панує сьогодні в польському політикумі, стоїть права партія «Конфедерація». Це — ті ж яйця, тільки в профіль. Кишенькове утворення правлячої партії, на котру покладено місію виконувати брудну роботу так, щоб вона не псувала міжнародний імідж Польщі.

Варшави пекло, розставити «швидкі допомоги», підвозити гарячу їжу, забезпечити питною водою?..

Польські водії — театр абсурду

Після повномасштабного нападу росії на Україну ЄС відкрив свої кордони з Україною для перевезення гуманітарних, військових і зернових вантажів.

Однак цей сценарій усе менше подобався політичним міжнародним гравцям, і вони вирішили на тлі зменшення військової допомоги Україні від США, збільшення обстрілів окупантами її мирної території — розчавити країну, котра мужньо зносить усі знущання кровожерливого кремля, ще й тут, на польсько-українському кордоні.

Головними дійовими особами призначили польських перевізників. Вони оголосили себе постраждалими від таких «несправедливих» дій ЄС і вийшли на страйк, блокуючи одразу декілька пунктів перетину кордону.

Блокування триває з 6 листопада. За останніми даними, в черзі в напрямку України стоять 2 тис. 500 вантажівок.

Українські водії називають себе політичними заручниками. Куди йде інформація з польського кордону?

Отже, увесь цей незрозумілий політичний коктейль разом із польськими силовиками пропусає без тривалих затримок наші військові вантажі, котрі підраховуються дуже швидко, й росія за лічені хвилини може дізнатись, скільки якої зброї та військової

Ще один фронт України — блокада польськими перевізниками.

допомоги йде в Україну.

Також кремль може отримувати інформацію і про кількість гуманітарної допомоги. Яка хоч і не стоїть довго в черзі, але все ж затримується.

Критично, що гальмування на польському кордоні різних товарів та ліків для військових і медичного обладнання безпосередньо впливає на стан наших бійців.

Ну а затримка пального, особливо в цей зимовий період, коли ерефія знову активізувалась і почала атакувати українську енергетичну інфраструктуру, — взагалі треш.

Експерти вже повідомляють про дефіцит дизельного пального та газу в Україні, і доки кордон будуть блоку-

прямою. Як продемонструвала ерефія, це вже застарілі методи. Окупація може реалізовуватись у вигляді диверсій, гібридної війни або шляхом створення квазіреспублік на кшталт «ДНР» та «ЛНР» в Україні.

Паралельно з блокадними диверсіями проти України на кордоні офіційна Польща дорікає Україні ще й обсягом допомоги, що надала. Хоча казано їй зовсім не збідніла від цього. Бо справжню підтримку надавали пересічні поляки, а не польська влада. За офіційними допомогоюми українці проходять декілька кілометрів непорозуміння і приниження.

А якщо говорити про зброю, яку Варшава дала Києву, то просто таким чином країни-члени НАТО оновлюють свій арсенал, запаси зброї. Старе, що було виготовлене ще за часів СРСР, віддають в Україну, а натомість Альянс компенсує їм сучасними зразками озброєння.

Розчарування і роздратування

Ситуація стала ще напруженішою, коли двоє українських водіїв, які чекали в черзі, померли.

Президент України Володимир Зеленський також прокоментував кризу і закликав до послаблення напруги.

«Я думаю, що ми маємо дати нашим сусідам трохи часу, — вважає Зеленський. — Ми впораємося з цим».

Однак українських водіїв, яким тепер доводиться потерпати ще й через зимову холоднечу, такі заяви не втішають.

Польські перевізники також розчаровані своїми політиками. Хоча польсько-українські переговори офіційно ведуться на урядовому рівні, уряд, який поки що контролює консервативна партія PiS, насамперед переймається тим, щоб запобігти передачі влади опозиції, намагаючись водночас не допустити внутрішніх конфліктів у правому таборі.

І хоча новий уряд буде сформований не раніше середини грудня, після попередніх недавніх переговорів польські страйкарі-водії заявили, що блокада триватиме принаймні до початку лютого.

У цій ситуації Україні залишається сподіватись, що 11-12 грудня уряду Моравецького буде висловлено недовіру й одразу до влади прийде опозиція на чолі з Туском та негайно ухвалить усі необхідні рішення, аби допомога й підтримка Україні йшла безперервно. Так, як і має бути, коли демократії об'єднуються для перемоги над спільним хижим ворогом.

Також Україна очікує, що політична сила під проводом Дональда Туска змінить вектор політики і стосунки між Україною та Польщею нарешті почнуть налагоджуватись. ■

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

У Миргороді вулицю Миргородських Дивізій перейменували на честь загиблого героя Анатолія Карбана. Таке рішення ухвалили депутати Миргородської міської ради. Це вулиця, що веде в напрямку його рідного села Остапівка, на цій вулиці він брав участь у відкритті пам'ятного знака розстріляним учасникам антибільшовицького повстання під проводом Сергія Дубчака. Окрім усього, вона пролягає неподалік від сімейного гнізда Карбанів. Раніше на сесії Миргородської міської ради прийнято рішення про встановлення на честь загиблого захисника України меморіальних дощок на стінах Трудолюбівської та Біликівської гімназій, де Анатолій Карбан працював директором.

Свій останній бій 55-річний Анатолій Карбан прийняв 12 квітня. Церемонія прощання з ним, а також побратимом по зброї Віталієм Шевченком (його іменем також назвали одну з миргородських вулиць) відбулася на центральній площі Миргорода 17 квітня. На неї зійшло дуже багато людей, які знали й шанували полеглих земляків.

Анатолій Карбан — бойовий медик, головний сержант 116-ї окремої бригади тероборони — формування Сил територіальної оборони ЗСУ в Полтавській області, великий патріот України. Будучи істориком, завжди знав, хто є нашим ворогом і чого від нього можна чекати. Багато уваги приділяв національно-патріотичному вихованню юнацтва. Незадовго до повномасштабної війни росії проти України Анатолій Євгенович працював директором Біликівської гімназії Миргородської міської ради. У лютому минулого року влився до лав місцевої оборони Сил територіальної оборони ЗСУ.

Дружина полеглого захисника, Альона Карбан, пригадує, що він усе життя вів щоденники. Перечитуючи тепер його записи, тексти промов, жінка ще раз доходить висновку, що її чоловік завжди випереджав час. «Та, власне, про нього всі так говорили. Навіть коли він був у гарячих точках, ми постійно спілкувалися. Під час однієї з наших останніх розмов він надіслав мені з-під Авдіївки відео, на якому телеведуча читає вірш Тараса Шевченка, і нагадав, що слова з цього твору Кобзаря «І на оновленій землі врага не буде, супостата, а буде син, і буде мати, і будуть люде на землі» стали першим гаслом, яке ми повісили над дошкою в історичному кабінеті ще 1991 року. Я написала у відповідь: «Ти завжди йшов попереду всіх, випереджаючи час». А він мене поправив: «Не я, а ми», — ворухить ще такі свіжі спогади пані Альона.

Сміливо йшов проти системи

Вони прожили разом 34 роки. Познайомилися, іще будучи студентами — обоє навчалися на історичному факультеті тодішнього Полтавського педагогічного інституту. «Відслуживши в армії, Анатолій прийшов до нас на другий курс. Потім він зізнався, що одразу мене зачарував. Я з Кременчуцького району, тож у вихідні, зрозуміло, їздила додому, до батьків. А в Анатолія у Кременчуці жила рідна тітка. Одного разу, щоб узяти квиток на автобус, мені довелося стояти біля каси в довгій черзі. Якоїсь миті озирнулася і побачила в її хвості свого нового однокурсника. Зустрівшись із ним поглядом, без слів зрозуміла, що маю взяти квиток і для нього. Наші місця в салоні автобуса були через прохід. Відтак Анатолій усю дорогу розказував мені про армію, де він служив танкістом. І коли після тієї поїздки ми зустрілися в стінах вишу, то вже зрозуміли, що в наших душах проросли перші паростки почуття.

Пізніше Анатолій ділився зі мною: «Я тоді начебто з головою пірнув в ополонку й довго-довго, навіть коли в нас уже були діти, не міг випірнути». Отак я йому запала в душу. Та й сама просто не могла не покохати Анатолія. Коли ми зустрілися, то був такий

Анатолій Карбан завжди випереджав час.

романтичний період. Ми ходили, тримаючись за руки, і почувалися дуже щасливими вже тому, що були разом. Квіти тоді коштували недешево, але в мене вони завжди стояли на столі — коханий приносив їх і серед зими. На третьому курсі ми одружилися, а через рік у нас народилася перша донька Аліна. І хоч мешкали в кімнаті гуртожитку, не можу сказати, що нам було важко: і навчання (хоча й доводилося відвідувати пари по черзі), і дитя були в радість. Аліна дуже рано почала говорити, і одними з перших її слів були: «Слава Україні!», Анатолій любив повторювати, що у справжніх українців діти від народження стають патріотами».

Закінчивши виш, подружжя пара вирішила, що поїде працювати до рідного села Анатолія Карбана. Так їхня педагогічна кар'єра почалася в Остапівській загальноосвітній школі Миргородського району. «У нас часто запитували: це добре чи не дуже, коли чоловік і дружина працюють в одній школі? Насправді, скажу вам чесно, нам було так добре працювати разом, — стверджує моя співрозмовниця. — Бо ми завжди дивилися в один бік, підтримували одне одного. Мало хто може це зрозуміти, але робота в нас продовжувалася і вдома — як правило, за обіднім столом удвох обговорювали те, що було в школі».

У 1990-ті роки подружжя педагогів почало збирати свідчення земляків про штучно влаштований більшовиками Голодомор, залучивши до цього старшокласників, — їм пощастило застати живих свідків тих лихоліть, коли українці масово помирали від голоду. Альона Карбан дуже шкодує, що не зробили тоді аудіозапису тих численних свідчень. Та всі вони врешті ввійшли до «Книги пам'яті». А коли старша донька Карбанів Аліна навчалася в Київському університеті імені Тараса Шевченка, то використала ці свідчення спершу у своїй дипломній роботі, а згодом і в кандидатській дисертації.

Мешкаючи в домівці батьків, Анатолій та Альона Карбани дуже хотіли мати власний дім. Тож з ентузіазмом взялися за будівництво своєї оселі в Миргороді й витратили на це цілих 13 років. 2005-го родина перебралася до нового житла, і того ж року Анатолія Карбана призначили директором Трудолюбівської загальноосвітньої школи Миргородського району.

«Ми знову ж таки працювали разом. То був дуже цікавий і водночас складний період, — продовжує гортати сторінки спогадів пані Альона. — Анатолій дбав не лише про те, щоб діти навчалися в школі в комфортних умовах, а й щоб у її стінах панував дух патріотизму. «Сьогодні маємо

■ ГЕРОЯМ СЛАВА!

Як історик —

Дружина полеглого під Авдіївкою захисника з Миргорода Анатолія Карбана — про те, яким був її чоловік і який глибокий слід він лишив у душах багатьох людей

Анатолій та Альона Карбани прожили разом 34 роки.

Анатолій Євгенович дбав про національно-патріотичне виховання молодого покоління.

виховувати месників, а не скигліїв», — писав він у своєму щоденнику. На ту пору ще була не надто поширена військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура») — тільки згодом вона стала всеукраїнською. Та в нашій школі діти вже були охоплені нею, і їм це дуже подобалося. Анатолій добре розумів, що виховання патріота — місія сучасної системи освіти. Як наслідок, багато його вихованців стали учасниками Революції гідності, а нині відстоюють суверенітет і територіаль-

ну цілісність нашої країни на полях битв із москалями. Тобто посіяні Анатолієм зерна дали добрі сходи. Однак за президентства Віктора Януковича мій чоловік пережив велике гоніння. Якщо не помиляюся, він єдиний з директорів шкіл району не став членом нині забороненої в Україні «Партії регіонів». Анатолій не боявся відкрито говорити: «Як я можу виховувати дітей на прикладі двічі засудженого президента?», сміливо йшов проти системи. І вона його просто

■ ГЕРОЯМ СЛАВА!

ЗАВЖДИ ЗНАВ, ХТО НАШ ВОРОГ

Анатолій Євгенович душе пишався тим, що його обидві доньки — кандидати наук.
Фото надані Альоною Карбан.

«з'їдала».

Тодішнє районне керівництво його постійно «пресувало», посилало своїх клерків, які слідували за кожним кроком Анатолія. У його кабінеті на стіні висів синьо-жовтий прапор, а вони ходили навколо нього і змушували повісити портрет четвертого президента України. То був такий відвертий пресинг, що я навіть хвилювалася за чоловіка. Та оскільки всі ці особи з вищого районного керівництва так і не змогли його перемогти, то 2012 року звільнили з посади директора у зв'язку із закінченням контракту».

Був учасником Євромайдану, а згодом їздив на передову як волонтер

Анатолій Карбан лишився працювати у школі вчителем історії, географії та військової підготовки. Він говорив тоді дружині: «Я не ображаюся, а роблю висновки». А коли розпочався Євромайдан у Києві, у кожен вихідний брав свій рюкзак і вирушав до столиці.

«У Революції гідності брали участь і наші доньки Аліна та Анна. Вони довго не могли зустрітися на Майдані з батьком, бо там була сила-силенна людей. У нас є фотознімок, на якому зафіксована мить, коли вони врешті-решт зустрілися. Анатолій був на Майдані до 21 лютого, коли там прощалися із загиблими учасниками протесту, яких у жалобних промовах називали «Небесною сотнею». Зараз зачитаю вам те, що він написав про Євромайдан, — Альона Карбан якийсь час шукає потрібну цитату. — «Маємо три хвили нашої української революції. Це Революція на граніті, коли ми були молодими й завзятими, Помаранчева революція, коли ці ж активісти повели наш народ ламати «постсовєцьку» систему, прикрашену українською символікою, зрештою Революція гідності — знакова подія, бо за Україну з європейськими цивілізованими правилами життя вийшли на Майдан діти, яких народили революціонери 1990-х років. На барикадах вони стояли впевнено і твердо поряд із батьками.

Відступу вже не могло бути. Перемога або смерть!».

Невдовзі після того, як Анатолій повернувся з Майдану, його обрали головою Миргородської районної ради (а загалом з 1998 року він був депутатом спершу районної, а потім міської ради). Аж тут розпочалася російсько-українська війна на сході України. Просто у приміщенні райради тоді працювали кілька волонтерських організацій. Більшу частину своєї зарплатні Анатолій спрямовував тоді на потреби наших воїнів: купував військовий одяг, спорядження, давав кошти на пальне. Та й сам як волонтер часто їздив на передову. У щоденнику чоловіка є запис про відвідини села Тоненьке Донецької області, яке вже на ту пору потерпало через близькість до лінії фронту. Зокрема, його дуже вразив один розбитий будинок, у якому вцілів лише камінь, — схоже, там колись мешкала заможна родина. Анатолій тоді розповідав (то був 2014-й чи 2015 рік), як вони з волонтерами втікали звідти на автомобілі з-під обстрілів. На жаль, сталося так, що в тому селі 12 квітня цього року він і загинув...»

За словами пані Альони, якби її чоловік не очолював районної ради, то однозачно вже на початку цієї російсько-української війни був би на фронті. Він неодноразово оббивав поріг військкомату, щоб записатися до війська, проте йому щоразу відмовляли, пояснюючи, що його обов'язок — бути тут. Належачи до українського козацтва, Анатолій Карбан порушував питання про необхідність формування загонів самооборони іще задовго до створення системи територіальної оборони.

«Пригадую, Анатолій дуже тяжко пережив загибель у зоні АТО колишнього вчителя, відомого в Україні та за її межами ковала з села Трудолюб Петра Федоряки. Так само глибоко вразила його загибель ще одного учасника АТО з Миргорода — Сергія Никоненка, разом з яким вони свого часу займалися волонтерською діяльністю. Але війна наздогнала і його самого, — зітхає дружина полег-

лого воїна. — Першого ж дня повномасштабної збройної агресії росії Анатолій узяв давно зібраний рюкзак і пішов до місцевого територіально-го центру комплектування та соціальної підтримки. Так він став бійцем Сил територіальної оборони ЗСУ. Перші місяці разом з побратимами стояв на блокпостах, охороняв важливі об'єкти Миргородщини, потім — прикордоння Харківщини, Сумщини. А в січні цього року їх передислокували на Донеччину — у район Бахмута та Соледача. Там були жакливі бої — багато хлопців з нашої тероборони загинули або пропали безвісти. Днів п'ять Анатолій узагалі не виходив на зв'язок».

«Це біль не тільки нашої родини, а й багатьох інших людей, які знали Анатолія»

А потім миргородських тероборонівців на кілька днів вивели звідти до Краматорська на перепочинок. Але й там їм не вдалося передихнути, бо одного дня в будинок, що був розташований поряд із тим, де вони зупинилися, прилетіли дві ворожі ракети. Тоді розстрожило й власну автівку Анатолія Карбана, яку він використовував під час усіх від'їздів до особливого призначення.

«Я тоді подумала: добре, що знищили автомобіль, а Анатолій із побратимами лишилися живими й неушкодженими, — ділиться Альона Карбан. — Коли вони займали бойові позиції в Соледарі, за якихось 30 метрів від них стояли «вагнерівці». Що й казати, нашим воїнам було дуже важко стримувати їхній натиск. Та Анатолій ніколи не скаржився — натомість весь час мене заспокоював: «Оленко, усе буде гаразд. Нікого не слухай, я ж тобі пообіцяв, що неодмінно повернуся». І Бог його тоді зберіг. Коли він пройшов усі кола пекла під час боїв за Соледар, гадала: це найгірше, що може бути.

На жаль, я помилилася. Бо ще гірше пекло на наших тероборонівців чекало пізніше, коли їх кинули під Авдіївку, де все прострілювалося «артою» «рашистів», які наші бійці могли протиставити лише стрілецьку зброю. Анатолій тоді говорив мені: «Пережити день під обстрілами — це лотерея. Адже ти не знаєш, куди ворожий снаряд прилетить наступної миті. Але ж ти розумієш, що я мушу йти туди, на лінію вогню. Якщо не піду, наші позиції займе ворог».

Пані Альона пригадує, що під час публічних виступів її чоловік любив повторювати фразу Симона Петлюри: «Кров, пролита для величній мети, не засихає», а ще — слова Юрія Горліса-Горського, винесені в епіграф його книги «Холодний Яр»: «Коли я впаду..., мою кров вип'є рідна земля, щоб виростити з неї траву для коня того, хто стане на моє місце...» Ці слова з повним правом можна віднести до тисяч героїв, які поклялися жити на оltар свободи України.

«Знаєте, у моєму чоловікові краса зовнішня поєднувалася з красою внутрішньою, — із сумом у голосі констатує жінка. — Честь, любов, доброта, милосердя — усе це настільки переплелось в ньому. Мабуть, така людина народжується раз на тисячу років. Він завжди спілкувався з відкритим серцем, дуже уважно й сердечно ставився до інших людей: із кожним зустрічним йому треба було привітатися, погомоніти. Можливо, тому на церемонію прощання з ним прийшло так багато людей. А скільки надійшло слів співчуття — дехто написав цілі тексти. Тож це біль не тільки нашої родини, а й багатьох інших людей, які знали Анатолія. Знаєте, він міг вирішити будь-яке питання, але не для своєї сім'ї, а для загального блага. Коли мій чоловік очо-

лював райраду, містяни часом дивувалися, чому він не може хоча б асфальт до свого двору прокласти. Але то було не в його стилі керівництва. А про безмежну доброту Анатолія свідчить і те, що до нього завжди тулилися бездомні коти й собаки, він їх усіх підгодував. Для мене ж він був не просто вірним супутником життя, а й другом, братом, моїм другим «я». Щовечора перед тим, як заснути, мені неодмінно треба було прихилитися до Анатолієвого плеча, обняти його — це додавало сил. У кожному повідомленні з фронту він писав: «Оленко, я тебе кохаю, сумую за тобою, хочу бачити тебе щодня, усе буде добре». А яким чудовим батьком він був! Тільки Анатолій міг дати таку щедрю й мудру батьківську любов. Він дуже пишався тим, що обидві наші доньки — кандидатки наук. Анна має цей науковий ступінь у галузі архітектури, а Аліна — у сфері філологічних наук. Діти дуже схожі на батька: як і він, мають свою позицію, власну думку».

Чоловіки обох доньок Карбанів теж тримають оборону в найгарячіших точках фронту. Дівчата потай зареєстрували з ними шлюб — хотіли зробити батькам сюрприз: познаймити їх зі своїми обранцями, коли тато повернеться з переднього краю нашої оборони.

«Але життя внесло свої корективи: сталося так, що обох хлопців відпустили на кілька днів на поховання Анатолія. Дуже прикро, що отак вони з ним познайомилися, — через вир емоцій та почуттів, що переповнюють її, пані Альона на мить змовкає. — Аліна й Анна завжди говорили, що дуже хочуть, аби їхні чоловіки були схожими на татка. Усе це настільки щемливо й гірко. І як пережити це горе, що звалилося на нас, просто не знаю. Хочу прочитати вам іще один запис зі щоденника Анатолія: «Не всі повернуться з бою. Кому стане страшно, той, напевно, відійде вбік. А ми ж маємо перемагати, щоб бути вільними. Воля ж вартує дорогого — за неї платять кров'ю». Він давно збив військовий одяг, мав цілу колекцію беретів, поясів — і все це йому так личило. Було, дивись на нього й думаєш: ну природжений воїн! Отакого чоловіка Бог мені дав. І так боляче, що він його забрав. Ми побудували дім, у нас виростили доньки. Нам би тільки чекали онуків, перемоги. Та Анатолій настільки любив Україну, що готовий був віддати за неї життя. І доки є люди, які вміють так жертвово любити, доти й існує світ. Ми з доньками поговорили, що, можливо, знайдемо в собі сили видати книгу записів, промов Анатолія. Вони з таким глибоким змістом, передбаченням про те, що росія нападе на Україну, та розумінням, що потрібно готуватися до цього. І Анатолій це робив — гуртував навколо себе однодумців. Саме вони й стали стрижнем миргородської тероборони».

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

За час повномасштабної війни окупанти лише на території Ізюма знищили майже десять об'єктів, які є пам'ятками культури. До скорботного списку потрапили навіть два храми та будинок єпархіального управління, що належать УПЦ московського патріархату. Тобто, прикриваючись личиною «правильного» православ'я, навіжені ординці вкотре продемонстрували свою не показову, а істинну сутність. Серед пошкоджених святинь є також старовинне Напрестольне Євангеліє 1707 року, подароване місту гетьманом Іваном Мазепою. Не вціліли і древні половецькі баби, які вперше за свою тисячолітню історію змушені пройти складний процес реставрації.

«Нас із музею проганяли автоматами»

Коли до Ізюма вдерлися окупанти, співробітники місцевого краєзнавчого музею на свій страх і ризик перенесли найцінніші експонати до сховища, про яке рашисти не знали. Але навесні у дах будівлі влучив ворожий снаряд, зруйнувавши тут стіни і комунікаційні системи. Виносити побиту штукатурку, яку щедро засипало снігом і залило дощем, довелося відрами. Паралельно з-під завалів діставали вцілілі раритети, вручну очищали їх від бруду, ретельно мили та висушували. І все це в умовах, коли до міста постійно щось «прилітало».

«Коли ми прийшли, вітрини були розбиті, всі експозиційні матеріали були в глині, — пригадує наукова співробітниця музею Ірина Єрмоленко. — Все змішалось з глиною. Скла було дуже багато, боялися поранитися, коли все це виймали. Але майже все ми витягли!».

Тривалий час фахівці закладу позмінно чергували у приміщенні, оскільки кацапи почали виявляти до нього цікавість. Зрештою непрохані зайти таки поцупили новеньке директорське крісло, куплене перед війною, а також кілька самоварів із колекції Віталія Смолярова та муляжні шаблі. Окупанти двічі приходили сюди й із суто військових міркувань. Місцеві зрадники нашептали їм про те, що між Ізюмом та Слов'яногірськом нібито пролягають таємничі підземні ходи. Показати карти давніх тунелів вони вимагали буквально під дулами автоматів, але бажаної інформації не отримали.

Також погрозами москалі відганяли співробітників закладу, коли ті наближалися до втраченого місця роботи. «Ми приходили сюди дивитися, що тут у музеї залишилося, — розповіла інформаційному порталу FREEDOM головна хранителька музейних фондів Валентина Лисиченко. — Нас із автоматами проганяли звідси. Це було дуже страшно. Ви знаєте, таке відчуття, ніби ти потрапив у якийсь інший світ, у якусь іншу історичну епоху».

Оскільки Ізюмський район постійно перебуває під ракетними ударами, практично всю колекцію музею після деокупації було вивезено в безпечніші міста України. Мужнім співробітникам закладу вда-

РЕСТАВРАЦІЯ

Після нашестя дикунів

Рашистської окупації в Ізюмі не витримали навіть кам'яні половецькі баби, які простояли на горі Кременець майже тисячу років

лося врятувати фактично 14 тисяч експонатів. Утім, на зруйновану будівлю чекає ремонт.

«Зараз ми зробимо покрівлю, щоб не затікало у приміщення, — запевнив міський голова Валерій Марченко. — Наступного року будемо його ремонтувати й відкривати. Це спадщина всіх поколінь, і її хочеться зберегти, тому більшу частину музею вивезено».

Ізюмчани мають намір не лише повернути врятовані експонати, а й розширити музейну колекцію. Недавно редакція газети «Обрії Ізюмщини» спільно з краєзнавчим музеєм ім. М. В. Сібільова оголосили збір артефактів, пов'язаних з окупацією міста. «Цікавить абсолютно все, — звернулися вони до земляків, — агітаційні листівки, газети, прапори, шеврони, елементи форми, особисті речі окупантів. Тобто все, що свідчить про їхнє перебування на нашій землі. Також потрібні фотодатуми подій та їх наслідків».

Зібрані артефакти будуть збережені належним чином та згодом стануть окремою експозицією в музеї, аби увесвіт міг бачити і знати, який страшний період пережили наші незламні ізюмчани!».

Будівля, де розташований музей, належить до української архітектурної спадщини. Перший поверх споруди датований 1820 роком. Його вдалося зберегти після Другої світової війни, а ось нашестя кремлівських окупантів унікальна будова не пережила.

«Євангеліє загорнула в папір та мішковину й заховала»

Серед врятованих експонатів є чимало унікальних знахідок — колекція дорогіх металів, монети, медалі, ордени. І все ж найціннішим із них вважається Напрестольне Євангеліє 1707 року, подароване гетьманом Іваном Мазепою місцевому Свято-Преображенському собору. За всю історію стародруку цей культовий фоліант випускали всього лише двічі, що робить його особливо знаковим. Йдеться про Євангеліє-апракос. Тобто у ньому розписані богослужіння всього церковного року, починаючи від Великодня до Великоного посту — повне коло. Врятована книга має також історичну цінність, оскільки до нашого часу мало збереглося речей (окрім архітектурних будівель), які належали Івану Мазепі або були створені за його сприяння.

Не менш привабливим для мародерів міг стати і оклад книги, виготовлений зі срібла з позолотою у стилі українського бароко. Отож коли Ізюм окупували німецькі війська, тодішні музейники врятували його, закопавши у землю. З рашистами історія повторилася, але, розуміючи, що чергового «заземлення» духовний раритет може не витри-

Половецькі баби після «прильотів». Фото: t.me/otkachenkoyiv.

мати, співробітники закладу вдалися до хитрощів. «Про цю книгу знали багато людей, — розповіла «Суспільному» Діна Листопад, яка загорнула Євангеліє в папір та мішковину й заховала перед тим, як евакуюватися з міста. — Якби ця інформація дійшла до орків, вони могли б його шукати в музеї. Тому ми поставили у вітрину колового огляду книгу, яка трохи її нагадувала. Я вважаю, що місцеві мародери та росіяни (яким теж до рук прилипало все підряд. — Ред.) не помітили різниці, і таким чином колекція збереглася».

Сьогодні унікальне видання намагаються врятувати харківські фахівці. За словами завідувача місцевої філії реставраційного центру України Сергія Омельника, їхнє головне завдання — зберегти текст і зупинити руйнацію паперу. «Реставратори працюють з декількома сторінками зараз, — каже він. — Зазвичай ми займаємося реставрацією окремих документів, а не стародруків. Але пішли на цей крок, тому що Євангеліє треба рятувати. З Ізюма його було вивезено в дуже поганому стані. Без нашого втручання книга може взагалі припинити своє існування».

До реставраційної майстерні потрапило понад 300 сторінок. Деякі з них у відносно хорошій формі, інші — у крайній плачевній. Загалом папір серйозно потерпає від коливання температури, тому завдання харківських фахівців — законсервувати процес його руйнування. Інакше розриви і пліснява остаточно знищать і без того крихку основу 300-річного фоліанта. Не виключено, що цей процес буде дуже тривалим, але рано чи пізно Євангеліє все одно повернеться до Ізюма.

«Багато фрагментів були знищені, розсіпалися у пісок»

Уявити ізюмську гору Кременець без кам'яних баб навіть зараз досить складно. Прекрасний вид, що відкри-

Напрестольне Євангеліє 1707 року, подароване місту гетьманом Іваном Мазепою, до війни. Фото ХОВА.

вається звідси на річку Сіверський Донець, у поєднанні з древньою історією половців тривалий час привертала увагу численних дослідників і туристів. Але недавно вісім з дев'яти пошкоджених пам'яток статуй жінок та чоловіків-воїнів відвезли до Харкова на реставрацію. Ще одну врятувати вже не вдасться, оскільки вона була повністю знищена рашистським снарядом.

Ці унікальні скульптури пережили не одну війну, включно з нескінченними «розборками» давніх племен. Але саме у нібито цивілізованому XXI столітті знайшлися дикуни, які завдали їм серйозної шкоди. «З дев'яти скульптур одна зруйнована майже повністю, — повідомила «Суспільному» реставраторка кераміки та скла Світлана Єханова. — У 2013 році я була на горі і здивувалася, яка велика та цікава ця кам'яна баба. Але ми побачили зараз лише нижній подіум і купку камінців. Ці скульптури зроблені з піщаника, тому, коли влучає снаряд, пісок розсіпається. Я думаю, що багато фрагментів були знищені, розсіпалися у пісок. Скульптуру втрачено. Це сумно, бо вона відрізнялася від інших».

Минулого року в ізюмській громаді вирішили законсервувати на зиму відносно вцілілі скульптури. Їх просочили особливим полімерним розчином і накрили дерев'яними коробками у надії, що руйнів-

ні процеси загальмуються. Однак пізніше з'ясувалося, що у скульптурах почали відбуватися швидкоплинні руйнівні процеси, через які виникла загроза взагалі втратити ці пам'ятки. Тому після консультацій з фахівцями Харківської філії Національного науково-дослідницького центру недавно було прийнято рішення перевезти скульптури до Харкова. Там вони пройдуть процес реставрації та відновлення.

До речі, з початку повномасштабної війни Міністерство культури та інформаційної політики зафіксувало 500 епізодів воєнних злочинів росії проти української культурної спадщини. Ще кілька десятків епізодів перебувають на перевірці. Зокрема, внаслідок обстрілів окупантів зазнали руйнацій і пошкоджень майже 150 об'єктів культурної спадщини, а також 377 мистецьких об'єктів та закладів культури. Зокрема, 169 релігійних споруд, 75 будинків культури, театрів, кінотеатрів та інших мистецьких осередків. Такі злочини зафіксовано у 15 регіонах України. Найбільше — у Донецькій, Харківській та Київській областях.

Що стосується Ізюма, то тут, окрім згаданих пам'яток, рашисти зруйнували будівлю Палацу молоді та підлітків «Залізничник», культурно-дозвільний центр «Спартак» і Будинок культури «Сучасник». ■

Анатолій КОВАЛЬЧУК

На 96-му році так само тихо, як провела всі дні тривалого, сповненого турбот і скорбот життя, переступила поріг вічності Ганна Іванівна Демидюк — мешканка села Тернавка Ізяславського району Хмельницької області.

Незадовго до 95-річчя найстаршої людини цього понад 500-літнього села мені вдалося поспілкуватися з довгожителькою. Незважаючи на вік, вона мала добру пам'ять. Проговорили дві години.

Як прийшло горе — колективізація

Ганна — третя дитина у хліборобській родині Івана та Ярини Горбачуків. Батьки мали шість дочок та одного сина. Хлопчик помер маленьким. Дівчата всі вижили. Нині в живих залишилося двоє: 94-річна Ліда проживає в рідному селі, а наймолодшу із сестер, 91-річну Наталію, доля закинула аж на Кубань.

У 1920-х та на початку 1930-х років Горбачуки, як і більшість селян, важко працювали, будуючи плани на майбутнє. Не здогадуючись, що скоро їх спіткає велике лихо. Родина ніколи не розкошувала, але й не бідувала. Прості селяни, вони в усьому, особливо в господарських роботах, покладалися передусім на себе. Сумлінно працювали біля землі, доглядали домашню живність, продавали державі й на ринку вироблену продукцію, вчасно сплачували податки. За вторговані гроші купували новий реманент, одяг і взуття. Оскільки проживали в невеликій, затісній для семи осіб хаті, придбали будівельні матеріали для спорудження більшого будинку.

Але несподівано в Тернавку прийшло горе. На сільських зборах влада повідомила про колективізацію. Більшість мешканців не уявляли, що таке колгосп, але зрозуміли найголовніше: відібравши в селян землю і надбане завдяки важкій праці майно, комуністи повернуть панщину, а людей перетворять на кріпаків.

Дбайливий та успішний хлібороб Іван Горбачук навідріз відмовився вступати до колгоспу. Не хотів з господаря, незалежної людини перетворитися на зачуханого і задрипаного наймита. На безправного попихаха місцевих нероб-комнезамів і привілих невідь звідки «фахівців-колективізаторів». Як чоловік принциповий не йняв віри комуністам: ні «своїм», відомим у Тернавці злодіям, ледарям, п'яницям і брехунам, ні забродам-агітаторам. Хоча вони обіцяли безтурботне й солодке, майже райське життя в майбутній комуні.

Малограмотні, завжди п'яні невігласи, не розуміючи значення слів, виступи перед громадою закінчували вигуками: «Смерть протар'яту, хай живе світова буржуАзія!». Вони повторювали компартійні байки про «шкідництво класових ворогів-куркулів» і безперестанку торочили про велику перевагу всього спільного над особистим, індивідуальним і приватним.

Де все гуртове — там чортове!

Слухаючи такі брехні, тернов'яни старшого віку обурювалися: «Хоча більшовицька шантрапа називає Івана Горбачука та інших господарів куркулями а нашими ворогами, насправді ж вони — чесні і працьовиті люди». Згадували мудру приказку: «Де все гуртове — там чортове!».

Незважаючи на погрози, деякий час Іван Горбачук іще працював на своєму полі — старанно й успішно. Справно сплачував податки. Але влада з метою тиску на одноосібників різко підвищила розміри податків, аж поки не зробила їх зовсім непосильними. Саме через неможливість сплатити черговий високий податок восени 1931 року Івана Горбачука заарештували і засудили.

Велика родина залишилася без батька й чоловіка. Через декілька днів приїхав гурт п'яних розкуркулювачів. Один тримав червоний прапор, другий грав на гармошці, решта захриплими голосами співали «Інтернаціонал». У їхніх руках була зброя, сокири й лопи. З криками і брутальною лайкою нелюди ввірвалися у двір, де почали громити і грабувати господарство Горбачуків. Двоє коней, лоша, корову з телям, десяток овець, четверо свиней, а також віз, плуг, борони, інший реманент — усе нажите важкою багаторічною сумлінною працею майно без жодних пояснень було забране до колгоспу. Також вилучи-

ГОЛОДОМОР

Заброди-агітатори обіцяли солодке життя

Ганна Іванівна Демидюк згадувала, як на наймитів перетворювали хліборобів, репресували батька і морили голодом

ли збіжжя, крупи, з хати повиносили подушки, ковдри, посуд, теплий одяг. Ніхто не зважав на плач переляканих дітей і сльози господині.

За словами Ганни Іванівни, комуністична влада, реквізувавши восени в селян корів і коней, через нецтво чи байдужість не подбала про приміщення для утримання взимку великої кількості тварин. Не вміла і не знала, як їх доглядати, чим годувати. Дійних корів помістили в будинках вигнаних напризволяще «куркулів». А коней зігнали у двір якогось господаря. Там їм не давали ні їсти, ні пити. Тому голодні тварини розбрелися селом. Вони підходили до знайомих дворів, стояли біля воріт і жалібно іржали, ніби просилися додому.

Перелякані люди — колишні господарі — не наважувалися впускати своїх улюбленців у двір, дати їм сена і води. Адже їхню добросердну поведінку комуністи могли витлумачити як крадіжку колгоспного майна й суворо покарати. Тому чоловіки змушені були проганяти від дворів колишніх вірних помічників. Спостерігаючи за стражданнями безвинних, виснажених голодом коней, в очах яких блищали сльози, господині також плакали. Їй не підпускали близько дітей, щоб ті не бачили цього комуністичного звірства.

У пошуках їжі голодні і знесилені коні повільно бродили полями, намагаючись знайти якусь поживу. Взимку всі вони загинули від голоду й холоду. Їхні тіла засипав сніг. Наступної весни про трагічну долю коней нагадували їхні кості, що білили на полях довкола села.

Отак окупаційна московсько-більшовицька влада, чинячи грубу наругу над українцями, руйнувала й нищила рентабельні господарства селян-одноосібників. Жорстоко і безжально, вирубуючи під корінь, викидала з рідної землі найбільш дбайливих і працьовитих хліборобів.

Більшовики навіть сало вкрали

Невдовзі після засудження Івана, вже на початку зими, Ярина отримала від чоловіка довгого листа. Той повідомляв, що перебуває в одній з тюрм м. Маріуполя. Щодня з ранку до пізнього вечора разом з багатьма в'язнями, такими, як і сам, — колишніми «куркулями», а нині засудженими «ворогами народу» — працював на будівництві доменної печі.

У тюрмі — жахливі умови. Вночі втомлені люди сплять на дерев'яних нарах, у холодному дощаному баракі. В тому самому одязі, в якому вдень працюють. Харчування абияке. Від недоїдання, холоду й непосильної роботи Іван дуже ослаб.

В'язні хворіють і масово вмирають. Тюрмники ставляться до них гірше, ніж до тварин. Головне — «достроково виконати і перевиконати плани партії більшовиків». Дебелі, мордаті наглядачі вважають контрреволюційними всі скарги в'язнів на нелюдські умови праці й утримання. Б'ють їх, змучених і голодних, а непокірним ще й погрожують розстрілом. Замість померлих від виснаження або загиблих на будівництві щодня привозять сотні інших «ворогів».

Із розсекречених документів знаємо: більшовики будували «новий лад», запозичивши досвід деспотичних рабовласницьких держав. Шляхом грубого примусу й відвертого терору. Перед тим, як розпочати якусь «стройку соціалізма», споруджували неподалік концтабір і звозили до нього «ворогів народу». Серед них були й інженери.

Іван ніби передчував: його з надломленим здоров'ям також може спіткати лихо. Тому просив якнайскоріше прислати теплу близну й кожуха, а також сухарів і сала. Родина швидко виконала прохання

Донеччина, село Удачне. Жінку й дитину радянська влада виселяє через відмову сім'ї вступити в колгосп.

Фото Марка Залізняка з родинного архіву Володимира Залізняка, онука фотографа.

батька й чоловіка. Зібрати продукти допомогли родичі й сусіди. Невдовзі дві посилки були надіслані до Маріуполя. Проте минуло небагато часу, й одна з них, де мали б бути харчі, повернулася в Тернавку. При посилці було повідомлення, що адресат вибув у «неизвестном направлении». Коли зі скриньки зняли накривку, з неї посипався пісок, перемішаний з камінчиками. Очевидно, «кмітливі будівники світлого майбутнього» покладали цей непотріб замість вкрадених сала і сухарів. Посилка з одягом не повернулася.

Після такого дикою випадку ні від самого Івана Горбачука, ні від більшовицької влади, яка, по-звірячому вирвавши його з рідного гнізда, запроторила на каторгу, родина жодних вістей ніколи не отримувала. Була людина — і безслідно зникла!

Дружина, батьки й діти з часом усвідомили, що то було за «неизвестное направление», в яке назавжди відбула дорога їм людина. І з якого нікому нема вороття. Проте у гнітючій атмосфері всеосяжного страху, підозр і взаємної недовіри, викликаних щоденною більшовицькою наругою, Горбачуки воліли мовчати. Мовчали також родини більшості «ворогів народу», отримуючи повідомлення про смерть батьків, чоловіків і синів. Адже над усіма, хто перебував по цей бік колючого дроту, нависла реальна загроза репресій щодо них самих.

Їли воронячі яйця, з перемелених жолудів і кори пекли «хліб»

Щоб вижити в жахливих умовах більшовицького терору, людьми залишалося одне — змиритися з болями й образами, зі своїм принизливим становищем. І, наче робоча худоба, важко, терпляче й покійно працювати на колгоспних полях і фермах, на заводах, фабриках і шахтах. А також плекати в душах примарну надію на можливе повернення додому найрідніших людей. Але марними виявилися сподівання Горбачуків та мільйонів інших родин «ворогів народу»: людиновбивча комуністична машина смерті перемолола всіх, хто потрапив у її криваві жорна.

На жаль, ще й досі не відомо, коли і за яких обставин обірвалося молоде життя Івана Горбачука, де він похований. Жодної згадки немає про нього як невинну жертву репресій у четвертій книзі тому «Реабілітовані історією. Хмельницька об-

ласть», яка містить інформацію про жителів Тернавки, репресованих комуністичним режимом.

Після втрати батька Ганя та її сестри перестали ходити до школи. Разом із двома старшими дітьми родина допомагати матері. Не тільки виконувала всі роботи в домашньому господарстві, піклувалася про молодших сестер, але вже з 11 років доглядала і навіть доїла колгоспних корів. Згодом не одне десятиріччя разом з багатьма сусідками працювала на колгоспних ланах, де вручну, майже без застосування техніки, вирощували і збирали цукрові буряки.

За словами довгожительки, у період 1932–33 років у селі від недоїдання, голоду або спричинених ним хвороб померло багато, можливо, декілька десятків людей. Серед них були родини з їхньої вулиці, навіть сусіди. Вмирали діти, в тому числі колишні її однокласники. Всіх померлих хоронили без дотримання традиційних християнських ритуалів. Через давність подій Ганна Іванівна не змогла назвати імені і прізвища убитих голодомором, пам'ятала тільки дечіть вуличні прізвища.

Повідомила, що в умовах голодного і напівголодного існування через загм'ярення свідомості в більшості людей зникло співчуття до ближніх і запанувало взаємне відчуження. Думали про одне: як і чим втамувати почуття постійного голоду. Їхня родина врятувалася завдяки тому, що батько незадовго до арешту викопав у садку декілька глибоких ям, у яких сховав пудів десять жита. А над ними посадив кущі смородини. Були збережені жорна і ступа. Щоб вижити, люди ловили рибу, знімали з гнізд і їли воронячі яйця, з перемелених жолудів, каштанів і кори пекли «хліб». Варили «борщі» з бур'янів, знайдених на полях буряків, гнилої картоплі й капусти.

На завершення розмови Ганна Демидюк сказала: «Молю Бога за всіх померлих і прошу, щоб ніколи не допустив повторення тих бід, які пережило наше покоління».

Але коли непокараним залишилося московське зло за страшні біди, вчинені в Україні раніше, — підняло знову голову в 2014-му, а з 24 лютого 2022 року пішло у повномасштабний наступ зі зброєю. І в пам'ять про всіх безневинно загиблих, і заради сучасних дітей — путінську орду треба здолати. ■

Тетяна ВЕРБИЦЬКА

Допомога міжнародних організацій сьогодні є вагомим фактором для відновлення та розвитку громад. Коштів місцевих бюджетів, як завше, бракує, аби вирішити нагальні потреби, особливо в той час, коли в пріоритеті — допомога армії. Програма Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) DOBRE виділить по 70 тисяч доларів 34 громадам із семи областей на вдосконалення пріоритетної місцевої послуги та 18 громадам Миколаївщини, Харківщини, Херсонщини та Запорізької області — для реалізації Програми комплексного відновлення територій.

Визначити, яка послуга місцевого самоврядування найважливіша для мешканців, розробити її концепцію та втілити в життя за допомогою міжнародних донорів — таку можливість отримали 34 громади з Кіровоградської, Тернопільської, Чернівецької, Івано-Франківської, Чернігівської, Дніпропетровської та Миколаївської областей. Адже потреби людей відрізняються навіть у різних населених пунктах однієї громади. Й органи місцевого самоврядування повинні враховувати це при плануванні послуг, які надають своїм мешканцям.

Спершу фахівці Програми USAID DOBRE допомогли громадам-партнерам оцінити потреби мешканців у вдосконаленні місцевих послуг у форматі «світлове кафе» — тобто, обговорення в малих групах. За підсумками таких зустрічей було визначено чотирип'ять послуг, на які кожній громаді варто звернути увагу.

— «Світлове кафе» — це формат консультацій із громадськістю, який включає навчальну складову. Так громади змогли дізнатися про питання, які найбільше хвилюють жителів, та визначити потреби у вдосконаленні чи відновленні послуг місцевого самоврядування, — розповів експерт із послуг місцевого самоврядування цієї Програми Олександр Муратов. — Оцінка таких потреб складається з аналізу статистичної інформації, інтерв'ю з посадовими особами та консультацій із громадськістю. Надалі до цього ми додаємо опитування лідерів громадської думки. А вже в кінцевому результаті потрібно отримати узгоджене рішення всіх зацікавлених сторін: мешканців громади, органу місцевого самоврядування, громадських активістів. І, відштовхуючись від нього, формувати свої плани, стратегії та окремі проекти. Таким чином ми спонукаємо громади розвивати соціальну згуртованість та запобігати внутрішнім конфліктам під час прийняття важливих для них рішень.

Послуги місцевого самоврядування — це переважно про витрати, а не зарібок. Якщо послуга фінансується з місцевого бюджету, — отже, жителі вже внесли плату за її надання своїми податками. Інша справа, що не завжди бюджетних коштів вистачає на задоволення всіх потреб та вимог мешканців, і тоді на допомогу приходять міжнародні організації. Програма USAID запропонувала громадам-партнерам розглянути їхні потреби в різних категоріях.

— Наші мешканці обрали для вдосконалення послугу ремонту й обслуговування доріг та тротуарів, — розповідає голова П'ятицької громади на Івано-Франківщині Петро Гайдейчук. — Зараз у нас упорядковано близько 60% усіх доріг, тож ми хочемо завершити ці роботи повністю, а також облаштувати тротуари в кількох селах нашої громади. З нового року створюємо нове комунальне підприємство, яке займатиметься благоустроєм, що дозволить нам витрачати менше коштів на такі роботи. Зі свого боку закуповуємо інвентар, мінітехніку та деяке обладнання, а також сподіваємося на допомогу Програми USAID DOBRE, аби комунальне підприємство було забезпечене всім необхідним для своєї діяльності та могло виконувати покладені на нього завдання.

— Централізованим водопостачанням у нас користуються близько 2 тисяч мешканців у чотирьох населених пунктах нашої громади, — розповів голова Новопразької громади на Кіровоградщині Богдан Куруп. — Однак 70% наших мереж

САМОВРЯДУВАННЯ

На відновлення, на розвиток, на гідне життя

52 громади з десяти областей України отримують потужну допомогу від федерального уряду США

«Потреби мешканців громад-партнерок Програми USAID DOBRE спочатку обговорили у форматі «світлове кафе» — тобто в наших групах. І люди самі визначили, яких послуг їхня громада потребує в першу чергу».

застарілі та зношені, тому часто виникають аварійні ситуації. Особливо складно, коли порив стається на відрізу азбестоцементних труб, які значно важче полагодити, ніж чавунні та пластикові. Тому маємо нагальну потребу в заміні мереж на труби з харчового пластику та в спецтехніці для проведення таких робіт.

Вісім громад, більшість з яких — на Дніпропетровщині, обрали пріоритетною послугою поводження з твердими побутовими відходами. Ще вісім, здебільшого із західних регіонів, визначили пріоритетним ремонт і обслуговування доріг і тротуарів. Шість громад обрали послугу водопостачання, з них чотири розташовані в Кіровоградській області. Медичні послуги та благоустрій громадських просторів назвали пріоритетними по чотири громади з різних регіонів. Усть-Путильська громада на Буковині висловила намір розвивати в себе послугу спорту, Золотниківська на Тернопільщині — загальну середню освіту, на Чернігівщині прикордонна Корюківська громада потребує вдосконалення теплопостачання, а Коропська — водовідведення.

— Наші мешканці визначили, що важливим завданням для нас сьогодні є підготовка старшокласників до складання зовнішнього незалежного оцінювання, — каже голова Золотниківської громади на Тернопільщині Данило Бугай. — У нашій громаді є дві школи, де навчаються близько сотні учнів 9—11 класів. Але зараз там немає достатньої матеріальної бази і якісних умов, щоби діти змогли добре підготуватися до іспитів. Тому ми хочемо створити в кожній школі по чотири освітні простори для занять з української мови та літератури, історії, математики й англійської, зробити в них ремонти, встановити сучасні меблі та наповнити комп'ютерною технікою і мультимедійним обладнанням. Такою навчальною базою зможуть користуватися й учні молодших класів.

Додатково Програма USAID DOBRE

підтримає 18 громад із числа деокупованих та тих, де велися бойові дії, для реалізації Програми комплексного відновлення територій. Кожна громада має визначити разом з мешканцями, старостами та місцевими депутатами один з напрямів, який потребує нагальної підтримки, та надіслати заявку на фінансування. Проекти можуть бути спрямовані як на від-

новлення чи покращення послуг місцевого самоврядування, так і на підтримку місцевого економічного розвитку. Таким чином, матеріальну підтримку на суму 70 тисяч доларів отримують 52 громади в 10 областях України, яка може надійти до них уже в першому півріччі 2024 року у вигляді матеріалів чи обладнання згідно з поданими проектами. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити на «Україну молоду» на наступний рік

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині закінчується передплата на 2024 рік. Оформити передплату можна до 20 грудня у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,
на квартал — 231 грн.,
на півріччя — 462 грн.,
до кінця року — 924 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

СОЛОДЕНЬКЕ

А що на десерт?

Легкі рецепти смачної випічки від шеф-кухаря
Євгена КлопотенкаВалерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Ароматні кекси, запашні пироги, хрустке печиво й пухкі пряники... Випічка здатна не тільки підняти настрій та подарувати насолоду, а й створити особливий домашній затишок. До того ж навіть із найпростіших інгредієнтів можна хоч кожен день робити неповторні десерти й радувати своїх близьких.

Безумовно, будь-яка страва має нюанси і тонкощі. Випічка не є винятком. Навпаки — тісто зазвичай вимагає чималої уваги й точності в пропорціях. Але усього можна легко навчитися, слідує простим порадам кухарів.

Третій пиріг: майже як у дитинстві

«Третій пиріг — це одна з небагатьох страв, які готувала моя мама в дитинстві, — пише Євген Клопотенко. — Пам'ятаю неймовірний аромат, який виходив з духовки під час приготування, і те, як я не міг дочекатися моменту його приготування. Звичайно, я вніс у мамин рецепт свої корективи і вирішив сам приготувати начинку для пирога». Отже, підготуйте такі інгредієнти.

Для тіста:
* борошно пшеничне — 420 г;
* вершкове масло — 200 г;
* цукор — 250 г;
* цукор ванільний — 10 г;
* яйця — 2 шт.;
* розпушувач — 10 г;
* дрібка солі.
Для начинки:
* чорна смородина — 400 г (свіжа або заморожена);
* цукор — 200 г.

Починаємо з начинки. Для цього з'єднуємо в сотейнику чорну смородину (400 г) або будь-які інші ягоди з цукром (200 г). Ставимо на сильний вогонь на 2-3 хвилини, щоб сік почав виділятися, а цукор — розчинятися. Не забуваємо при цьому постійно помішувати ягоди, щоб вони не підгоріли. Тепер зменшуємо вогонь трохи нижче середнього і уварюємо масу протягом 15-20 хвилин.

Для перевірки на готовність Євген радить капати варення на холодну поверхню тарілки і нахилити її з боку в бік. Якщо крапля тримає свою форму і не розтікається при цих маніпуляціях, то варення готове і його можна знімати з вогню. Якщо ж розтікається, то

потрібно проварити ще якийсь час. Начинка до пирога готова — можемо замішувати тісто.

Вершкове масло (200 г) нарізаємо кубиками і перекладаємо в миску, аби трохи підтануло. У ємність із підталим вершковим маслом додаємо ванільний цукор (10 г), сіль і цукор (250 г). За допомогою вінчика збиваємо всі інгредієнти до повного об'єднання і пишності. Для цього також можна використати автоматичний міксер. Вводимо в суміш яйця (2 шт.) по одному і продовжуємо збивати до однорідності.

Тепер прийшов час для борошна (420 г) і розпушувача (10 г). Замішуємо м'яке і пластичне тісто. Намагаємося місити його мінімально: пісочне тісто не любить перегріву від тепла рук!

Тепер відокремлюємо від загальної маси 1/3 тіста: це буде основа для пирога. Існує два варіанти приготування тертого пирога. Можна використовувати меншу частину в якості основи, а решту 2/3 тіста натерти зверху. Тоді пиріг буде більш пишним. Якщо ж ви хочете зробити пиріг більш тонким і хрустким, то розкачайте 2/3 тіста, а решту (меншу частину) поставте у морозилку, а потім натріть на тертці. Смак від цього особливо не зміниться.

Обгортаємо більшу частину тіста харчовою плівкою і прибираємо в морозильну камеру на 30 хвилин. Нехай воно трохи охолоне і підмерзне, так його буде зручніше натирати на тертці. Меншу частину тіста також обгортаємо харчовою плівкою і прибираємо в холодильник, щоб воно відпочило, теж на 30 хвилин. Після цього воно стане надзвичайно пластичним і його буде зручно розкачувати.

Дістаємо частину тіста з холодильника і розкачуємо між двома листами пергаменту в пласт товщиною 3-4 мм. Переносимо його просто з нижнім пергаментом на деко і далі формуємо пиріг уже в ньому.

Змащуємо основу пирога варенням, що вже вистигло. Дістаємо другу частину тіста з морозилки і натираємо його поверх варення на крупній тертці, рівномірно розподіляючи по всій поверхні основи.

Ставимо в духовку з температурою 180 градусів на 25-30 хвилин. Пиріг повинен добре підрум'янитися. Готовому пирогу даємо трохи охолонути і нарізаємо порційними шматочками. Ласуємо!

Пухка і рум'яна булочка з родзинками

Ці булочки з родзинками у вигляді ватрушок неодмінно вам сподобаються. У цьому рецепті Євген Клопотенко спростив роботу з дріжджами, а начинку, за його словами, приготував буквально за хвилину. «Тут лише терпіння треба мати, щоб дочекатися, поки тісто в

теплі, в добрі підросло. До речі, ватрушки з сиром готуються теж досить просто, тож і їх вам наполегливо раджу», — написав він на своєму кулінарному сайті й дав певні поради.

Зокрема, тісто на булочки та ватрушки обов'язково має бути дріжджовим, а от тип дріжджів обирати вам. Настоявати тісто потрібно в теплому місці без протягів. Кондиціонери подібні протяги також здатні створити, тому варто сховати тісто в затишке, без протягів місце.

Із цієї кількості інгредієнтів виходить 10-14 булочок в залежності від розміру, котрий ви оберете.

Зменшувати кількість шеф не радить, бо розлітаються вони миттєво. Отже, підготуйте такі інгредієнти.

Для тіста:
* цукор — 2 ст. л.;

* розтоплене масло — 50 г;
* ванільний цукор — 10 г;
* тепле молоко — 250 мл;
* борошно — 600 г;
* сухі дріжджі — 10 г;
* яйця — 2 шт.;
* сіль — 1/3 ч. л.;
* Жовток для змащування — 1 шт.
Для начинки:
* родзинки — 100 г;
* яйце — 1 шт.

У миску всипаємо 2 ст. л. цукру, 50 г розтопленого масла та 10 г ванільного цукру. Вливаємо 250 мл теплого молока та розмішуємо.

Додаємо 600 г борошна, 10 г сухих дріжджів, 2 яйця та 1/3 ч. л. солі. Замішуємо еластичне тісто. Потім перекладаємо його на робочу поверхню, присипану борошном, та формуємо ще 3-5 хвилин. Перекладаємо тісто в миску, накри-

ваємо плівкою чи рушником і ставимо в тепле місце без протягів на 1,5 години (воно має збільшитися в 2-3 рази).

Тісто, що підійшло, викладаємо на робочу поверхню і трохи вимішуємо протягом двох хвилин. Розкачуємо його в довгу ковбаску і розділяємо на 12-14 приблизно однакових частин. Формуємо з них кульки.

Розкладаємо кульки на застелене пергаментом деко на відстані 4-5 см одну від одної та придавлюємо дном склянки, щоб створити простір для начинки. Лишаємо настоюватися впродовж 20 хвилин.

Вмикаємо духовку розігріватися до 180 градусів. Змішуємо 100 г родзинок і 1 збівтане яйце. Викладаємо начинку в булочки. Розбовтуємо 1 жовток і змащуємо ним кожну. Випікаємо булочки 20 хвилин до рум'яності. Насолоджуємося! Смачного! ■

Ніжні кефірні пряники з медом та корицею

* олія — 3 ст. л.;
* борошно, щоб притрусити робочу поверхню — 30 г.

Для глазури:
* цукрова пудра — 200 г;
* сік лимона — 1 ст. л.;
* вода — 4 ст. л.

У великій мисці змішуємо 200 мл кефіру та 1 ч. л. розпушувача. Далі додаємо до кефіру 1 яйце, по 1 ч. л. кориці та ванільного цукру, 100 г цукру, 3 ст. л. олії, 1 ч. л. меду та яйце.

Поступово, помішуючи, додаємо до тіста 400 г пшеничного борошна. Всипаємо його порціями, добре вимішуючи, щоб не залишилося грудочок.

Припорощуємо робочу поверхню 20 г борошна, викладаємо на неї тісто, присипаємо борошном зверху і гарно замішуємо руками. Формуємо кульки пряників, відщипуючи від тіста шматочки вагою по 40 г. Змащуємо руки олією, катаємо зі шматочків тіста кульки, а потім злегка приплющуємо кожну.

Викладаємо пряники на застелене пергаментним папером деко та випікаємо при температурі 180 градусів 20 хв. Даємо десерту охолонути.

Для глазури поєднуємо 200 г цукрової пудри з 1 ст. л. соку лимона та 4 ст. л. води. Гарно вимішуємо та змащуємо нею готові охолонілі пряники. Отримуємо задоволення!

Також шеф-кухар пропонує приготувати пряники — одні з найдавніших європейських солодоців. Це підсолоджене печиво з'являється у згадках іще Стародавнього Риму! А на теренах Київської Русі має назву «медового хліба» та готується ще з далекого XI ст.

Цей рецепт — на кефірі та з додаванням кориці й меду. Готуючи такий смаколик, можна уявляти не просто випікання звичного для нас десерту, а стародавню кулінарну традицію. Отже, підготуйте такі інгредієнти.

Для пряників:
* кефір — 200 мл;
* розпушувач — 1 ч. л.;
* яйце — 1 шт.;
* кориця — 1 ч. л.;
* ванільний цукор — 1 ч. л.;
* цукор — 100 г;
* мед — 1 ч. л.;
* пшеничне борошно — 400 г;

Гарбузовий пиріг із сиром

* яйця — 2 шт.;
* цукрове печиво — 350 г;
* вершкове масло — 170 г.

Запікаємо в духовці 550 г гарбуза при температурі 200 градусів протягом 30-40 хвилин, в залежності від сорту: гарбуз має стати дуже м'яким. Даємо йому трохи охолонути і перекладаємо м'якоть у чашу блендера.

Перебиваємо гарбуз до однорідного стану. В окремій ємності це саме робимо з 350 г сиру, 100 г цукру, 1 ч. л. кориці, 2 ст. л. кукурудзяного крохмалю і 2 яйцями.

Потім додаємо до сирної маси гарбузове пюре і перемішуємо до однорідності. Вмикаємо духовку розігріватися до 180 градусів.

Перебиваємо в блендері крихту з 350 г цукрового печива. Додаємо до крихти 170 г м'якого вершкового масла. Для зручності попередньо ріжемо на невеличкі шматочки.

Ретельно перемішуємо печиво з маслом, щоб вийшла однорідна пластична маса. Вона може трохи розсіпатися, але тут немає нічого страшного: головне, аби печиво добре перемішалось з маслом.

Викладаємо масляну крихту в форму для запікання і добре утрамбуємо руками або за допомогою склянки. Важливо також добре сформувати бортики форми. Далі наповнюємо форму гарбузово-сирною масою й випікаємо 40-50 хвилин при 180 градусах.

«Якщо восени ви бачите на вулиці людей із задоволеним виразом обличчя, — вони, скоріше за все, сьогодні їли гарбузовий пиріг. А ті, що цій осінній насолоді пручаються, просто ще не знайшли ту випічку, котра підкорить їхні серця», — зазначає Клопотенко.

Для начинки він радить обрати кисло-молочний сир жирністю не менше 9%: так буде дуже смачно. За цим рецептом виходить пиріг приблизно на форму діаметром 20 см, однак ви можете регулювати розмір, експериментуючи з кількістю інгредієнтів. Отже, вам знадобляться:

* гарбуз — 550 г;
* кисло-молочний сир 9% жирності — 350 г;
* кориця — 1 ч. л.;
* цукор — 100 г;
* кукурудзяний крохмаль — 2 ст. л.;

■ ПРЕМ'ЄРА

Спекуляції «Хазяїна»

Режисер Іван Уривський осучаснив п'єсу Івана Карпенка-Карого у Театрі на Подолі

Вікторія САСНКО, студентка
Київського університету імені
Бориса Грінченка

У Києві, в Театрі на Подолі, представили нову постановку режисера Івана Уривського «Хазяїн» за відомою п'єсою Івана Карпенка-Карого, яку вперше показували ще 1900 року. Відомий інтерпретатор української класики знову модерново осучаснив черговий твір.

Так, цьогоріч навіть не дуже палких поціновувачів театру Іван Уривський підкорив своєю постановкою «Конотопської відьми» за твором Григорія Квітки-Основ'яненка у Театрі імені Франка, де останні кілька років працює штатним режисером-постановником. Після прем'єри у квітні «зловити» квитки на показ — велика вдача.

Події нового «Хазяїна» у Театрі на Подолі розгортаються в офісному приміщенні, а найголовніші повороти сюжету та діалоги, як і в житті, трапляються в курілці. У закутках розміщені камери відеоспостереження, — тому додаються через екран кілька додаткових локацій. А зовсім перед глядачами, на краю сцени, є навіть поле для гри у гольф.

Вистава приваблює зірковим акторським складом: у головній ролі Терентія Пузиря —

В'ячеслав Довженко (відомий за фільмами «Кіборги», «Свінгери» та серіалом «Подорожники»), а ще виконавці — Богдан Бенюк (рік як очільник Театру на Подолі), Михайло Кукуюк, Роман Халаїмов, Михайло Кришталь, Сергій Сипливий та інші. Однак кількість персонажів у цій режисерській версії вдвічі менша, ніж у п'єсі Івана Карпенка-Карого.

Образ багатія Терентія Пузиря автор п'єси творив понад 10 років, твір дописав у 1900 році. Однак людство й досі страждає від підступної пошесті — корупції. Ця тема особливо зачіпає та обурює, зважаючи на ледь не щоденні викриття хабарництва та продажності.

«Гріх не брати, як дають», — каже Феноген. Але ж заплямованими залишаються не тільки руки, які яскраво світяться у темряві під час вистави, а й репутація. Проте улесливий та хитрий Феноген готовий стати «і сліпим, і глухим, і німим», аби тільки мати побільше грошей, неважливо, у який спосіб здобутих. Навіть цеглину називає хлібом, щоб догодити хазяїну.

Оточення хазяїна — відображення людської природи самого Пузиря. Терентій Гаврилович не гребує нечесними справами, щоб прикупити земельки та грошей заробити. Він «купує»

собі державну нагороду та зазіхає на чужі статки, як і його прихвостні.

Крім нагальних суспільно-політичних проблем, виникає родинний конфлікт — батька та доньки, яка «втомила від цього хазяйського колеса». Дівчина з юнацькою наївністю намагається змінити ставлення до працівників. Утім Терентій Пузир зовсім не бере до уваги її думку.

Від вибору майбутнього чоловіка доньки батько ледь не «ліг в труну», але неочікувано опинився у глядацькій залі та з посмішкою на обличчі зник у дверях із протилежного боку. І ця містифікація породжує питання: то недоброчесність та підлабузництво все ж залишились безкарними?

У виставі змінено кілька прізвищ, а один із героїв-чоловіків у постановці стає жіночим образом. Але після прем'єри в соцмережах почали активно обговорювати зміну лише одного прізвища: економа Зеленьського — на Залуського. Дехто перепитував, чи це вже цензура, що насувається? Інші додумали схожість варіації на прізвище Залужний.

Акторка Ірма Вітовська написала: «Театр не літературне читання. Режисер має право вирішувати твір у свій спосіб і роз-

«Хазяїн» у постановці Івана Уривського.
Фото Ірини Марконі надані Театром на Подолі.

крити його через будь-якого героя п'єси». І закликала не шукати зради та моментів, які здаються умисними, бо «здаються і є — цілком несумісні».

Іван Уривський відреагував на висловлювання, зазначивши, що «не хотів використовувати дешевий прийом і спекуляції на відомому прізвищі». Щоби позбавитися непорозуміння, Маюфес (у п'єсі Карпен-

ка-Карого — чоловік) отримав ім'я Майя, Зеленьський-Залуський перетворився на Харитона, а Ліхтаренко — на Порфирія.

Актор Олександр Рудинський після вистави так прокоментував побачене «Україні молодій»: «Якби я не знав, що режисером був Уривський, не впізнав би. Звісно, є знайомі «склейки» сцен. Вистава вражає». ■

Максим СТРИХА

У Київській опері на Подолі в останній день осені пройшла вистава, яку можна вважати прем'єрою: після п'ятирічної перерви цілком новим складом виконавців поновлено перлинку юного Вольфганга Амадея Моцарта, що вперше прозвучала тут сім років тому. Своїх «Бастьєна і Бастьєнна» композитор написав у 12 років на замовлення славетного гіпотизера Месмера (саме від його прізвища походить слово «месмеризм»), — для влаштовуваного ним домашнього свята. Юний Моцарт був уже знаменитістю — на той час він уже встиг скомпонувати перші симфонії та опери.

Одноактівка тривалістю в годину, прем'єра якої відбулася в 1768 році, написана в улюбленому для простоліду жанрі зінгшпілю — на німецькомовне лібрето Фрідріха Вейскерна (яке в свою чергу пародіювало популярне тоді лібрето Жана-Жака Руссо «Сільський чаклун»), де арії та дуети чергувалися з розмовними діалогами. Найвідомішим твором зрілого композитора в цьому ж жанрі є його славетна «Чарівна флейта», що досі не сходить з усіх сцен світу.

Вистава «Бастьєн і Бастьєнна» — звісно ж, про кохання. Юний пастушці здається, що її коханий зробився вітрогоном і вже її не помічає. Сільський чаклун Колас дає їй слушну пораду: поведься з коханим так само, як і він поводиться з тобою. І все закінчується добре.

В опері задіяно тільки троє персонажів: сопрано, тенор і бас. Їхні вокальні партії не надто складні, але дуже красиві. За традицією того часу вистава містить і численні балетні дивертисменти. Але режисер Дмитро Тодорюк (він же — автор перекладу лібрето українською) зробив із цієї милої барокової дрібнички цілком сучасне дійство в жанрі «ситком» (комедій ситуацій).

Слухачі стають свідками знімання в сучасних декораціях сучасного серіалу про двох юних закоханих. Їхні партії виконували в прем'єрний вечір зовсім мо-

■ ЧАС «Т»

«Бастьєн і Бастьєнна» на Подолі

У Київській опері поновлено як «ситком» перлинку юного Вольфганга Амадея Моцарта

лоді Наталія Чепченко і Данило Коток.

Наділена виразною зовнішністю й чудовими акторськими даними Наталія Чепченко вже встигла зачарувати слухачів своєю молодістю і безпосередністю в класичних партіях Джульєтти та Барбаріни (а так само продемонструвала своє вміння співати в сучасній джазовій манері в ролі ляльки Піночкі), але саме тут вона стала справжнім стрижнем, на якому тримався успіх опери. Вдало підігрував їй і партнер-тенор, а Володимир Щур переконливо доповнював ансамбль вокалістів. Чудово виглядали в інтерлюдіях і артисти балету Богдана Бондар, Вікторія Цап та Мирослав Черноус.

Прекрасно звучав камерний оркестр театру під орудою Алли Кульбаби. Дійство відбувалося в простій, але стильній сценографії Людмили Нагорної. І твір, написаний понад 250 років тому, виблискував щоразу новими вокальними й сценічними барвами і зовсім не був схожим на «музейний експонат».

Звісно, до прем'єрного показу завжди бувають якісь зауваження: чіткішою подекуди мала б бути вимова співаків (на жаль, відтоді, як запанувала практика виконання мовами оригіналів, у наших консерваторіях вимові приділяють традиційно мало уваги), десь варто було з трохи «почистити» текст перекладу, зробивши його дещо «рафінованішим» з літературного погляду.

Але вже те, що вистава звучить саме в перекладі (завдяки директорові-художньому керівнику Петру Качанову це стало для Київської опери правилом), робить її зрозумілим для всіх комічним іскрометним дійством, змушуючи слухачів співпереживати юним героям, а

головне — посміхатися в комічних ситуаціях (адже йдеться про «ситком»!). Тож прем'єрний показ закінчився заслуженими тривалими оплесками зали.

Можна прогнозувати цій виставі щасливе майбутнє. Адже навіть ті, хто не є аматорами опери, вийдуть з неї зі світлим настроєм і не пошкодують про проведenu в театрі годину. А можливо, прийдуть потім і на трохи складніші для сприйняття спектаклі, як-от на «Весілля Фігаро» — оперний шедевр уже зрілого Моцарта, що є однією з окрас оперного репертуару театру.

Прем'єра ще раз продемонструвала те, що арт-сцена театру є ідеальним місцем для показу старовинних камерних опер. Наразі, окрім «Бастьєна і Бастьєнни», тут іде «Шлюбний вексель» юного Россіні. Хотілося б, щоб у майбутньому цей перелік розширився — хоча б за рахунок комічних опер Дмитра Бортнянського. Їх у нас ставлять незаслушено рідко, а чужомовна постановка «Сокола» (разом з «Алкідом») у Львівській опері два роки тому не так повертала нам спадщину великого українського композитора, як насамперед підігрувала російському нарративу про «петербурзького композитора Анатолія Кос-Анатольського» (за сюжетом новели Івана Франка).

Новий сезон, який Київська опера розпочала яскравим сучасним українським мюзиклом «Піночкія», продовжить невдовзі прем'єра балету класика української музики Анатолія Кос-Анатольського «Сойчине крило» (за сюжетом новели Івана Франка).

Звісно, аматорам музики дуже хочеться й чергової прем'єри «великої»

«Бастьєн і Бастьєнна» — звісно ж, про кохання.
Фото з сайту kontramarka.ua.

класичної опери (не тільки слухачі, а й багато яскравих солістів театру зараз виразно відчувають «репертуарний голод», який не можна цілковито компенсувати навіть дуже добрими концертами, які театр за традицією регулярно влаштовує). Хоч зрозуміло, що в суворих умовах воєнного часу реалістичніше говорити про сценічно-концертні виконання з мінімумом декорацій та аксесуарів, — масштабні й дорогі постановки зараз явно не на часі. Однак будемо сподіватися на нові прем'єри. ■

Тетяна РУДЕНКО

■ ДО СВЯТА

Ялинки і «йолка» від Романа до Йордана

У Києві показують новорічні прикраси від кінця XIX століття до сучасності й розповідають про передріздвяні традиції

Виставка «Українська зима: від Романа до Йордана».
Фото з ФБ-сторінки МКПУ.

дів Музею історії міста Києва.

Міжмузейний проєкт «Українська зима: від Романа до Йордана» на першому поверсі заклад презентував спільно з Національним музеєм народної архітектури та побуту України. Він візуалізує найскравіший цикл зимових свят українців, який, за новоюліанським календарем, розпочався на Романа (18 листопада) та закінчується на Водохрещі (6 січня). Експозиційний простір умовно поділений на зони різних свят, кожне з яких представлено унікальною обрядовістю.

В інтерактивному залі представлені рушники, керамічні іграшки, випіканки й різдвяні листівки, колядницькі «звізди», «павуки», дідухи та ляльки. Перлиною є велика різдвяна шопка з Йосипом, Марією й Ісусиком, а також солом'яний вертеп, виготовлений учнями дитячої студії «Соломія». Ком-

позиція з рушників на маскувальній сітці є асоціативною інсталяцією, що нагадує нам про реалії сьогодення.

«Сьогодні, коли Україна потерпає від війни, коли ворог прагне знищити все українське, як ніколи важливо пам'ятати та зберігати власні традиції. Українська зима — це Різдво та Новий рік, це період колядок і щедрівок, вертепів, молодіжних вечорниць із ворожіннями й забавами та низка не менш важливих свят: Катерини, Андрія, Миколая, Меланки тощо, — каже генеральна директорка Національного музею народної архітектури та побуту України Оксана Поважель. — Завдяки нашим друзіням стосункам з колективом Музею історії міста Києва ми маємо можливість представити це надбання широкому загалу в самому серці міста, де кожен дізнається ще більше про своє». ■

Одне за іншим християнські свята наближають усіх до Різдва і Нового року: уже минули — за новоюліанським календарем — Андрія, Варки, а 6 грудня вже й Микола зимовий діткам під подушку кладе подарунки. Тож і в світському житті активно з'являються атрибути свята навіть у період воєнного стану. У музейно-виставковому центрі Музею історії міста Києва презентували вже дві виставки: «Київська ялинка від XIX століття — до сьогодення» та «Українська зима: від Романа до Йордана».

На другому поверсі музею розповідають про те, як кияни прикрашали ялинку 100 років тому, та про трансформації упродовж цього періоду ставлення до святкових атрибутів. Урешті-решт, чому ялинкові прикраси так довго використовували з метою пропаганди? А «йолка» 10-річної минувшини на майдані Незалежності перетворилася на місце утвердження європейського шляху України, а не — як бажали янукович і компанія — атракцію окомозамилування на догоду проросійським силам.

Музей історії Києва представляє виставку «Київська ялинка від XIX ст. — до сьогодення» спільно з колекціонеркою старовинних ялинкових прикрас Мариною Лук'яною. У залах розміщені, зокрема, святкова сукня ручного пошиття початку XIX ст.; оригінальні ялинкові прикраси часів Кайзера Вільгельма з елементами пропаганди; ведмедик 1940-х років, знайдений у руїнах перед Михайлівською площею; Дід Мороз 1926 року авторства Г. Світлицького; ковзани 1920-х років; меблі, яким понад 200 років; грамофон початку XX ст. Ці та багато інших унікальних експонатів представлені на виставці у спеціально облаштованих інтер'єрах за різні періоди з XIX по кінець XX століття.

«Цією виставкою ми прагнемо показати, який довгий шлях Україні довелося пройти, аби відзначити Різдво разом з усією Європою, з нашими друзями та союзниками 25 грудня. Завітавши

■ ВИСОКА НОТА

Різноманітні та кольорові мрії і надії

У столиці відбудеться українська прем'єра сучасної польської опери «Родинний альбом»

Валентина ГРИГОРЕНКО

Уперше в Україні прозвучить опера знаного сучасного польського композитора Ежи Корновіча «Родинний альбом», перекладена українською мовою Тетяною Коротун. Унікальний проєкт реалізують дві Національні філармонії — Львівська і Київська. Прем'єрні постановки відбудуться 8 та 10 грудня у столиці. Це музична тепла історія для всієї родини, ностальгія за дитинством, коли все життя ще попереду; а для найменших глядачів — зазірання у минуле своїх найрідніших людей.

На прикладі історії однієї сім'ї — історія покоління. Частково це подорож історичними подіями країни: старе фортепіано — Розстріляне відродження, людина у капелюсі — Холокост, татарин — радісні спогади про дитячі відпочинки у Криму... Музика і слова про надії, мрії і віру в найкраще.

Герої опиняються в батьківському домі, який продається. Вони збирають речі, які мають найбільшу цінність для них як пам'ять та самоідентифікація. Дитинство промайнуло, лишилися тільки коробки важливих дрібниць, старий «відік» з мультфільмами на касетах і майбутнє.

Брат і сестра побачаться, швидше за все, не дуже скоро. Можливо,

вони живуть у різних містах або навіть країнах. Але це так важливо — не забути у дорослому житті те, що було важливим у дитинстві. А якщо пам'ять від чогось відгородилася, то сімейний альбом завжди допоможе згадати...

«Дитинство — це час, коли ми перебуваємо одразу в кількох світах — можливо, найменше в реальному, бо не маємо про нього жодного уявлення. Можливо, це й добре, — розмірковує композитор Ежи Корновіч. — Дитяче сприйняття паралельних реальностей якимось римується зі знанням дорослого світу — ми згодні, що нас оточує багатство форм і неоднозначних відчуттів. Ми плаваємо в підвішеному стані різноманітних законів і відхилень від них, а також відчуттів, які постіють нас дивують. Ні дитинство, ні дорослість не є простором щастя, а простором захоплення і здивування. І жадібності до постійного пізнання себе і реальності. Читаючи альбом, герої відкривають для себе родинне минуле, яке також є універсальною історією».

Ежи Корновіч в інтерв'ю з композитором про свою оперу для Culture.pl сказав: «Її назва — «Родинний альбом», але під цією родинністю треба розуміти те, про що говорив Чеслав Мілош назвою своєї книжки «Родин-

Лібрето опери «Родинний альбом» проілюструвала Йоанна Русінек.

Фото надане Національною філармонією України.

на Європа». Це ідея, яка показує, наскільки ми як європейська спільнота різноманітні та кольорові у сенсі темпераментів, культур і способу життя, а водночас є однією родиною. І саме про це наша опера».

Автор лібрето Міхал Русінек про роботу над твором розповідає: «Було вирішено на кілька тижнів побути дитиною і писати вірші, які досить вільно базуються на біографіях членів моєї сім'ї, а Ежи Корновіч написав до них прекрасну музику. Мені здається, що я маю досить пересічних предків. Але я також переконаний, що навіть на дуже звичайну сім'ю можна подивитися з незвичайної перспективи: в кожному з нас є дивацтво, в кожному з нас є пригода, в кожному з нас є анекдот, який можна розповісти. Не обов'язково повністю правдиво; головне, щоб це було влучно і розважало не лише нас самих. Намалювати генеалогічне дерево — також за до-

могою уяви — корисно переглянути сімейні фотоальбоми».

На концертне виконання опери «Родинний альбом» запрошують дітей від 7 років, а також їхніх батьків, дідухів та бабусь, щоби разом поринути у теплу атмосферу в передноворічний період, коли триває повномасштабна російсько-українська війна.

Особливе прочитання опери представляє молода режисерка Марина Рижова. Солоїсти: сопрано Анастасія Поважна та контратенор Станіслав Цема. Національним ансамблем солістів «Київська камерата» диригуватиме Наталія Стець. Супроводжуватиме виступ надзвичайно чуттєва відеопроєкція з ілюстраціями Йоанни Русінек.

Проєкт реалізує Національна філармонія України у партнерстві з Львівською національною філармонією імені Мирослава Скорика та Інститутом Адама Міцкевича. ■

■ ПАРНАС

Поезії-пісні

Андрій ДЕМИДЕНКО

Бережімо ті дні золоті

Я так спішу до тих воріт,
До тих віконниць,
Де над водою мріє верболіз...
Мої думки, мої прутки,
Нестримні коні, несить мене,
Де рідне все до сліз,
Де рідне все до сліз!

Бережімо ті дні золоті,

Коли батько і матір
Іще молоді!

Бережімо ті дні золоті,

Коли разом,

Коли разом ми всі у житті!

Усе моє від тих воріт,
Від тих віконниць,
Де горне осінь літо у стоги...
До них, до них через роки,
Через перони, там ждуть мене
Дитинства береги,
Дитинства береги...

Уже нема ні тих воріт,

Ні тих віконниць,

Не засміється стежка край озер...

Мої думки, мої прутки,

Нестримні коні, куди ж, куди

Летіти нам тепер,

Летіти нам тепер?..

Спогад дитинства

Ах, серце, серце, клич в дорогу,
В той край, де літечко сяйне,
Де шепче явір коло двору
І тиха матір жде мене.

Під теплим сонцем і дощами,

О, скільки я в житті пройшов,

Та зрозумів лише з роками,

Найбільше світла — це від мами,

Найзаповітніша — це матері любов,

Це матері любов!

Я підійду до вікон світлих,
Де квітнуть ласка і тепло,
Заплачуть двері і до сина
Твоє повернеться чоло.

Ти припадеш мені на груди,

І сад піснями задзвенить,

І стану юним я удруге,

Дитинство знову прибіжить.

Неповторність

Будь щасливою, людино,
Зустрінь свій час, не запізнишся.
Цілуймо світ цей шохвилино —
Він не повториться на біс.
То засяє яворино,
А то громами засурмить.
Цілуймо світ цей шохвилино —
Він неповторний, як і ми.

Кожна доля єдина, єдина,

Все навкруг не повториться знов.

Неповторна кожна людина,

Неповторна кожна любов.

То квітнуть весни білопінно,

А то вже осінь б'є крильми.

Цілуймо світ цей шохвилино —

Він неповторний, як і ми.

Тобі моє не пережити,

Мені тебе не повторить.

Ми тим прекрасні в цьому світі,

Що неповторні кожен мить.

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

На радість фанатам і збірній

Українські легіонери вдало виступають у топлігах Європи

Олексій ПАВЛИШ

Не чекаючи остаточного завершення кваліфікаційних баталій у відборі на Євро-2024, УЄФА в німецькому Гамбургу провела жеребкування його фінальної стадії. На одну з трьох досі відкритих позицій, як відомо, претендує збірна України, й у разі успішного подолання весняного двораундового відсіву «синьо-жовтих» чекатиме група Е з національними колективами Бельгії, Словаччини та Румунії.

За словами Сергія Реброва, для потрапляння української збірної на майбутній чемпіонат Європи важливим буде стан, у якому перебуватимуть лідери команди перед березневими матчами кваліфікаційного «плей-оф». Значну частину основи української команди становлять легіонери, тож упродовж підготовчого процесу до вирішальних баталій весни увага тренерського штабу української збірної буде прикута до клубних чемпіонатів Старого світу, де нині на провідних ролях перебуває чимала кількість вітчизняних збірників.

Іспанські пристрасті

Так, продовжує всіх дивувати іспанська «Жирона» з українцями Віктором Циганковим та Артемом Довбиком у складі — каталонці йдуть другими, поступаючись «Реалу» лише за додатковими показниками. І Циганков, і Довбик — серед найбільш результативних гравців каталонців: в екскапітана «Динамо» цього сезону три голи та два асисті, а в Артема — сім голів та п'ять результативних передач. На тлі такого вдалого дебюту Довбиком, подекуди, уже цікавляться «Атлетіко» та міланський «Інтер». «Жирона» начебто й не проти відпустити форварда, але лише влітку і лише за 30 мільйонів євро. І така позиція цілком логічна, адже до кінця футбольного року, зважаючи на нинішню гру каталонців, трансферна вартість і Довбика, і Циганкова, яким цікавляться в Англії та Німеччині, лише зростає.

На тлі травми конкурента — Кепа — п'ять матчів поспіль за «Реал», у тому числі в Лізі чемпіонів, зіграв Андрій Лунін. В усіх поєдинках український голкіпер отримав досить високі оцінки, а у грі з «Брагою» навіть відбив пенальті. Щоправда, ясності щодо клубного майбутнього Андрія, в якого наступного літа закінчується контракт із мадридцями, немає. Іспанські ЗМІ переконують, що наставник «вершкових» Карло Анчелотті не бачить Луніна першим номером команди, за відсутності травмованого Куртуа роблячи ставку саме на Кепа.

Минулого тижня італійський фахівець лише підтвердив такі чутки, заявивши, що «Лунін був готовим замінити Кепа»: такі слова не сподобались ні фанатам мадридців, ні одноклубникам українця, які відзначають його професіоналізм та гарну гру. Не зрозумів таких заяв, схоже, і сам Лунін, адже Анчелотті довелось зустрічатись із ним тет-а-тет та пояснювати свою позицію — публічно ж він визнав, що Андрій це матиме шанси вийти на поле.

Утім поки все виглядає так,

У грі проти «Брайтона» український легіонер «Челсі» Михайло Мудрик, заробивши пенальті, допоміг «аристократам» досягти переможного результату. Фото з сайту ua-football.com.

Після вдалої серії матчів за «Реал» за Луніним полкють клуби з Іспанії та Німеччини.

Фото: BBC.

що дон Карло не розраховує на Луніна у довгостроковій перспективі, оскільки, за словами іспанських медіа, просить залишити в клубі на наступний рік саме Кепа. Таким чином, коли повернеться Куртуа, саме Андрій буде третім зайвим. Тому, найімовірніше, це все ж останній його рік у «Реалі». Тим паче, що претендентів на нього вистачає: інтерес проявляють «Бетіс» та «Селтік», а також кілька клубів німецької Бундеслиги — усі вони планують поборотися за українця вже влітку, коли той стане вільним агентом. Натомість «Вільярреал» готовий заплатити «Реалу» за трансфер голкіпера вже взимку, але мадридці поки не готові розлучатись з Андрієм посеред сезону.

Значно гірші справи у Романа Яремчука, який виступає в Ла Лізі на правах оренди за «Валенсію». Нападник української збірної зазвичай виходить на заміни наприкінці матчів, ще не відзначившись результативними діями. ЗМІ навіть писали,

що «кажани» хочуть достроково розірвати оренду Романа та повернути його в «Брюгге», але ця інформація поки не підтвердилась. Але проблеми з адаптацією у нього такі є, що й визнав наставник валенсійців Рубен Бараха, який, однак, поки продовжує вірити у прогрес футболіста.

«Роман перейшов у «Валенсію» в останній день літнього трансферного вікна та не провів із командою передсезонний збір. Також він багато іздив зі збірною України. Йому нелегко адаптуватися. Ми всі сподіваємось на покращення. Він може бути нам корисним», — сказав Бараха.

Прогресивний поступ

Усе краще і краще виступають за нові клуби в Серії А Руслан Маліновський та Віктор Коваленко. Після переходу з «Марселя» до «Дженоа» Руслану спочатку вдавалось не все, але в останніх матчах він відзначився двома голами завдяки своїм фірмовим дальнім пострілам.

Поки лише на заміни в «Емполі» виходить Коваленко, який поступово стає у своїй команді «джокером», адже відзначається результативною дією у трьох турах поспіль: спочатку вихованець «Шахтаря» приніс команді сенсаційну перемогу над «Наполі», згодом після його удару автоголом «відзначився» захисник «Сассуоло», а в «українському» дербі з «Дженоа» Віктор відзначився асистом.

Регулярну ігрову практику отримують і всі п'ять наших легіонерів в АПЛ. Троє з них — Миколенко, Забарний та Зінченко — є залізними гравцями основи та лідерами своїх команд. Віталій Миколенко, котрий починав сезон у запасі, швидко повернув собі місце у старті й навіть встиг відзначитись двома голами. Та й «Евертон» почав показувати набагато кращу гру, ніж торік, коли врятувався від вильоту лише в останньому турі. Однак «мерсисайдці» знову опинились у зоні ризику після зняття

■ ЖЕРЕБ

Результати жеребкування фінальної частини Євро-2024

Група А: Німеччина, Шотландія, Угорщина, Швейцарія

Група В: Іспанія, Хорватія, Італія, Албанія

Група С: Словенія, Данія, Сербія, Англія

Група D: Переможець «плей-оф» А (Польща / Уельс / Фінляндія / Естонія), Нідерланди, Австрія, Франція

Група E: Бельгія, Словаччина, Румунія, Переможець «плей-оф» В (Ізраїль / Боснія і Герцоговина / Україна / Ісландія)

Група F: Туреччина, Переможець «плей-оф» С (Грузія / Греція / Казахстан / Люксембург), Португалія, Чехія

10 очок за фінансові порушення. Рішення поки не остаточне, адже «Евертон» подав апеляцію, але, схоже, з нинішнім рівнем гри він зможе зберегти прописку і без перемоги в суді.

Усі матчі сезону за «Борнмут» в АПЛ провів Ілля Забарний, який разом із командою також бореться за виживання. Натомість «Арсенал» із Зінченком у складі другий рік поспіль веде боротьбу за чемпіонство: Олександр уже встиг відзначитись і голом, і асистом.

Чергує виходи з лавки та в основі «Челсі» Михайло Мудрик, якому, попри шалений потенціал, поки не вистачає стабільності, як, у принципі, й усій команді. Але останній матч із «Брайтоном» Михайло точно може занести собі до активу: «вінгер» української збірної заробив пенальті, з якого лондонці забили вирішальний м'яч.

Радіє також прогрес 19-річного хавбека «Брентфорда» Єгора Ярмолюка, який, перейшовши до основи клубу влітку, вже встиг дебютувати в АПЛ. Ба більше, у матчі з «Арсеналом» він став наймолодшим гравцем «бджіл» за 76 років (із 1947 року), який зіграв у рамках вищого дивізіону чемпіонату Англії з перших хвилин. Загалом в активі Єгора вже шість ігор в англійській першості. ■

Микола Зоця
старший тренер жіночої збірної України з біатлону

«Бажання рости — це основне, з чого можна робити висновки».

Григорій ХАТА

Курчат рахують восени, а підсумки футбольного сезону підбивають наприкінці весни.

Без сумніву, в другій частині чемпіонату України його учасники ще не раз мінятимуться місцями. І, звісно, найзапекліша боротьба точитиметься за чемпіонство. У нинішньому розіграші претендентів на золоті нагороди незвично багато: наразі одразу п'ять колективів сміливо можна називати учасниками чемпіонської гонки.

При цьому обидва вітчизняні гранди — «Шахтар» та «Динамо» — й досі не можуть вийти з тіні конкурентів. На екваторі турніру пара найтитулованіших клубів країни все ще перебуває поза призовою трійкою, а процес набору очок відбувається у них доволі проблематично, хоча саме вони за втраченими очками є прихованими лідерами перегонів.

Тим часом «гірники» вже захищали для себе місце у весняній частині єврокубків. Після мінімальної перемоги у п'ятому турі групового раунду Ліги чемпіонів над бельгійським «Антверпеном» підопічні Марино Пушича гарантовано вже мають місце у «плей-оф» Ліги Європи. А щоб вийти з групи до 1/8 фіналу суперліги, «Шахтарю» в заключному матчі основного раунду потрібно в гостях переграти «Порту».

Змагання на два фронти — це завжди особлива історія. Не маючи у нинішньому сезоні можливостей для глибокої кадрової ротации, «помаранчево-чорні» подекуди змушені економити сили.

«Першим таймом я геть невдоволений, тому що ми грали занадто повільно, а коли ти занадто повільний, то не маєш змоги створювати достатню кількість моментів. Другий тайм мені дуже сподобався — це був зовсім інший «Шахтар». У цілому ми в будь-якому разі заслуговували на перемогу в цій грі, і я вважаю, що в другій половині

Григорій ХАТА

Розпочинати новий сезон у Кубку світу вітчизняна біатлонна збірна змушена була без своїх лідерів. Проблеми зі здоров'ям не дозволили виступити на першому етапі КС у шведському Естерсунді Юлії Джимі та Дмитру Підручному. А без них українська збірна показала неймовірно скромні результати. Не вдалося нашим біатлоністам та біатлоністкам проявити себе ні в естафетних, ні в особистих перегонах.

Скажімо, жіноча збірна України для заліку в Кубку націй назбирала лише десяту суму балів. А наша чоловіча команда за підсумками стартового етапу КС у цьому таблиці про ранги посіла 11-ту позицію.

«Загалом скажу, що в Естерсунді сподівалися на кращий старт сезону, але я впевнений, що, коли погано спочатку, — буде краще в кінці. Думаю, що переїзд зі Скандинавії до Центральної Європи нам допоможе, тому що трішки вже й психологічно втомилася від цієї атмосфери. Просто потрібно нам трішки піднятися психологічно. І я впевнений, що вже з приїздом капітана команди Дмитра Підручного у Хохфільцен будемо рухатися в цьому сезоні тільки вище», — старший тренер чоловічої збірної України Юрай Санітра з оптимізмом дивиться в найближче майбутнє.

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

За чітко визначеним маршрутом

Обидва вітчизняні гранди зберігають за собою статус прихованого лідера чемпіонату

Несподівано поступившись удома «Ворсклі», «Дніпро-1» втратив одноосібне лідерство в чемпіонаті країни.
Фото з сайту scdnipro1.com.ua.

ми діяли дуже добре, створили чимало моментів, двічі забили і могли ще більше», — так прокоментував поєдинок 16-го туру ЧУ проти «Металіста-1925» очільник «гірників» Пушич.

А от наставнику «Динамо» Олександр Шовковському по грі його підопічних в Ужгороді проти «Минаю» взагалі сказати було нічого. Лише кілька хвилин команди провели на футбольному полі. Далі ж було дві повітряні тривоги, сніг та сутінки, після чого офіційні особи УАФ прийняли рішення про не-

можливість догравання поєдинку в день матчу й перенесення його на іншу дату.

Вочевидь, в організаційний процес гри втрутилися форсмажорні обставини, утім відсутність на клубному стадіоні «Минаю» штучного освітлення трох дивує, оскільки це суперечить вимогам УАФ щодо акредитації арени для проведення на ній поєдинків УПЛ. Дехто вважає, що за таких обставин ужгородському клубу мають зарахувати технічну поразку, утім рішення про перенесення гри делегат

УАФ приймав за згодою представників обох команд, тож, думається, динамівці в подальшому навряд чи вимагатимуть від контрольно-дисциплінарних органів радикальних кроків.

Натомість серйозний розбір полетів з командою, думається, проведе головний тренер «Дніпро-1» Юрій Максимов. Після поразки «Ворсклі», котра коштувала дніпрянам лідерства, наставник заявив, що не зрозумів хлопців.

«Я задоволений тими футболістами, що є в нас у команді,

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 16-й тур.
«Полісся» — «Верес» — 1:1, «Колос» — «Оболонь» — 0:0, «Кривбас» — «Олександрія» — 2:1, «Дніпро-1» — «Ворскла» — 1:2, «Чорноморець» — ЛНЗ — 1:3, «Шахтар» — «Металіст-1925» — 2:0, «Зоря» — «Рух» — 0:0. Матч «Минай» — «Динамо» перенесено.

Лідери: «Кривбас», «Дніпро-1» — 33, «Полісся» — 31, «Шахтар» — 28 (14 матчів), «Рух» — 25, «Динамо» — 22 (12), «Ворскла» — 22, «Колос» — 21 (15), ЛНЗ — 20.

але в цій грі щось пішло не так. Вигравали, все було добре, але після гола віддали м'яч, сіли в оборону і пропустили два голи. Скажімо так: сьогодні був не наш день. До цієї зустрічі хлопці грали, як ми і планували. Будемо спілкуватися з ними, чому сьогодні так сталося», — зазначив Максимов.

Осічкою лідера скористався «Кривбас» і вдруге в сезоні вийшов на лідерську позицію. Для домашньої перемоги над «Олександрією» команді Юрія Вернидуба довелося серйозно пораювати: вирвати перемогу в поєдинку, в якому потрібно було відіграватися, криворіжці змогли лише наприкінці гри, за п'ять хвилин зробивши переможний «дубль».

«Сьогодні я побачив багато класного футболу. Дуже радий, що «Кривбас» іде своїм шляхом. І цей шлях ми вибрали разом з хлопцями. Хочу прийти туди, куди ми плануємо дійти. Але це ми побачимо в наступному році, коли завершиться чемпіонат», — так, на перший погляд, незрозуміло й завульовано Вернидуб висловився про чемпіонські амбіції «Кривбасу». ■

■ БІАТЛОН

Бажання для зростання

На старті сезону вітчизняні біатлоністи перебувають далеко від своїх оптимальних кондицій

А за підсумками шведського етапу доводиться констатувати, що вітчизняні біатлоністи перебувають далеко від своєї оптимальної форми. Коли команда завершує класичну естафету на 14-му місці, маючи при цьому три кола штрафу, тренеру хіба що залишається в розпач розводити руками й сподіватися на майбутній позитив.

«Якось не виходить бігати в цьому сезоні. Дуже прикрі помилки на стрільбищі, і їх дуже багато: з п'ятьма промахами тут нічого робити, стартуючи з 53-го місця. Зараз ми не у тих кондиціях, щоб боротися по дистанції з топспортсменами. Потрібно влучати, а стрільба не виходить — потім важко на трасі. Прикро, дуже прикро», — це слова Богдана Цимбала після фіні-

Через провалену індивідуальну гонку на старті першого етапу КС Анастасія Меркушина не потрапила в Естерсунді до складу естафетної четвірки.
Фото з сайту meta.ua.

шу в гонці переслідування, котрою завершувалася насичена програма стартового етапу КС в Естерсунді.

Разом з Антоном Дудченком вони вдвох представляли український біатлон у «персьюті». У підсумку Бог-

дан з п'ятьма промахами фінішував тут 54-м, Антон, припустившись на стрільбищі трьох помилок, дістався фінішу 41-м.

Не набагато краще за чоловічу команду виступила в Естерсунді й жі-

ноча збірна України. Приміром, свою колективну роботу в естафетній гонці підопічні Миколи Зоця завершили на 12-й сходинці. Українська четвірка взагалі була близькою до провалу. Іще б трохи — і як колових синьо-жовту команду могли б достроково зняти з перегонів.

На персональному рівні наші дівчата також не змогли потішити свого наставника. Так, у спринті кращим результатом українок було 48-ме місце Анастасії Меркушиної. Гонку переслідування вона завершила 41-ю, виправляючись таким чином за свою невдачу в індивідуальній гонці, де Анастасія зробила п'ять промахів і фінішувала на 83-й позиції.

Ну а кращим персональним здобутком усієї української збірної в Естерсунді, напевно, слід вважати 22-ге місце Ірини Петренко в «індивідуалці» (серед чоловічої збірної України краще за всіх цю гонку пройшов Артем Тищенко, фінішувавши 38-м). Було ще восьме місце українських стрільючих лижників та лижниць у змішаній естафеті та десята позиція в «сингл-міксті», проте на загальну оцінку ці результати навряд чи можуть вплинути.

Загалом, у національній команді чекають на повернення її лідерів. І сподівуються, що у решти біатлоністів вистачить бажання працювати над своїм прогресом. ■

РЕЙТИНГИ

Золоті «епохи» Тейлор Свіфт

Співачка стала найпопулярнішою виконавицею 2023-го року і заробила під час світового концертного туру близько 1,1 мільярда доларів

Лада ОСА

У музичному плані 2023 рік визначився поверненням у глобальну музичну атмосферу популярної музики та провідних поп-співачок. Серед них, зокрема, Тейлор Свіфт — професійна співачка, гітаристка, акторка, режисерка й TV-персона, володарка 225 професійних нагород, з них 11 — «Греммі».

Нещодавно її пісні перевищили позначку в 26,1 мільярда прослуховувань на світових музичних платформах Spotify та Apple Music, а отже, посунули пуерториканського співака й репера Bad Bunny, що утримував цей титул з 2020 року.

«Звання найкращої виконавиці Spotify у 2023 році — це справді найкращий презент на день народження/свята, який ви могли б мені подарувати», — відреагувала співачка у своєму «X» та подякувала фанатам за те, що слухали її музику з багатьох точок світу.

Раніше у Bloomberg писали, що світовий концертний тур The Eras приніс Тейлор Свіфт близько 1,1 мільярда доларів. Це зробило її однією з небагатьох артисток, котрі змогли досягти такого статусу тільки завдяки музиці та виступам.

«Такий статок — результат праці й таланту співачки, а також умілого поєднання маркетингу з таймінгом», — зазначають у виданні й пояснюють, що вели підрахунки, ґрунтуючись лише на активах і доходах, які можна підтвердити або простежити за публічними цифрами.

Загалом продаж квитків на концерти The Eras наразі приніс 700 мільйонів доларів. Bloomberg додає, що тур заробив стільки ж грошей, скільки дає економіка

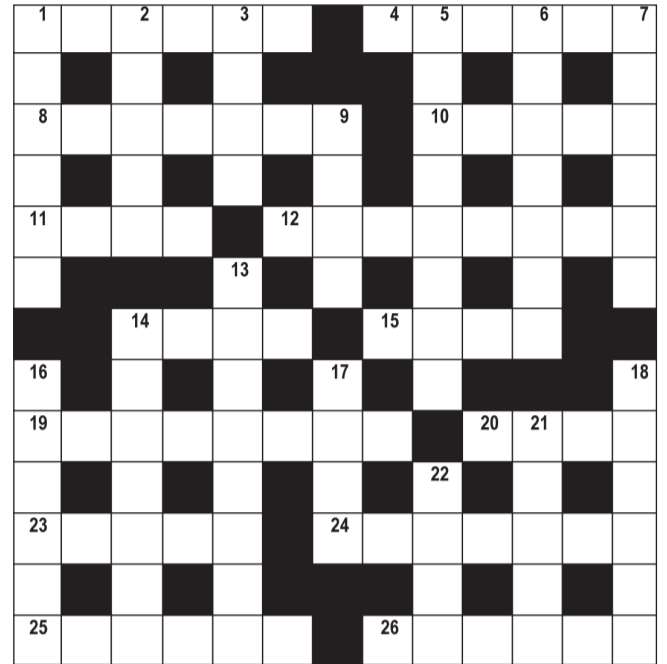

невеликих країн, а 53 концерти співачки в США цього року додали \$4,3 млрд до ВВП США.

Саму Свіфт також відзначили в червневій Бежевій книзі (економічному огляді) Федерального резервного банку Філадельфії за стимулювання зростання економі-

ки міста. «Важливим є той факт, що люди мали можливість платити такі високі ціни за квитки, — сказав Бретт Гаус, професор з професійної практики в економіці Колумбійської бізнес-школи. — Це було поєднанням того, що люди мали заощадження, бажання витратити, а також того факту, що вона (Тейлор. — Ред.) випустила низку альбомів, які для багатьох людей стали саундтреком до пандемії».

Тейлор Свіфт.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №49

По горизонталі:

1. Одне з наймолодших і найбільш заселених міст штату Теннессі, порт на річці Міссісіпі. 4. Українська традиція взаємодопомоги або новий фільм Михайла Іллєнка. 8. Стереотипна реакція організму на певний подразник, яка виробляється умовно. 10. Паразитичний кущ, який росте на деревах. 11. Італійська марка автомобіля. 12. Японське місто, яке першим постраждало від атомного бомбардування. 14. Цар Лідії, що став символом багатства та марнотратства. 15. Хижак, зображений на емблемі Сил Спеціальних операцій. 19. Бойова сокира на довгому списі. 20. Спортивна сорочка з комірцем та короткими рукавами. 23. Жалоба. 24. Японське мистецтво складання букетів. 25. Прихильник теорії Мао Дзедуня. 26. Сарана, павук, богомол, метелик.

По вертикалі:

1. Село на Харківщині, де народився Іван Сірко. 2. Хутрянний мішок без дна, в якому панянки гріли руки. 3. Герой роману Джека Лондона. 5. У царській Росії — район міста, підвідомчий поліцейському наглядачеві. 6. Монументальний гран-

частий стовп, який у радянські часи ставили на могилах загиблих бійців. 7. Екзотичний фрукт, який полюбили буржуї. 9. Популярний сучасний детективний серіал про те, як технології допомагають у розслідуванні злочинів. 13. Словник, що подає лексику певної мови в усьому її обсязі. 14. Казка Ганса-Христіана Андерсена. 16. Дрібна французька монета, сота частина франка. 17. Ім'я відомої акторки, зірки фільму «Римські канікули». 18. Річка у Сербії, притока Дунаю. 21. Молода трава, яка виростає на місці скошеної. 22. Заточена частина ножа, бритви, меча.

Кросворд №48 від 29 листопада

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

— Нам потрібен бухгалтер з досвідом і вищою економічною освітою!
— Досвід і диплом у мене є!
— А під слідством ви коли-небудь були?
— Ні, не був!
— А чому?
— Так не попався ще!

— Люба, ми виходимо через три години!
— Але я щойно вимила волосся — воно не висохне...
— У нас є фен! У крайньому випадку — праска! У найбільш крайньому — ножиці!

Звітка завжди записувати свої витрати:
— Транспорт: 25 грн.
— Газета: 10 грн.
— Не пам'ятаю куди: 2 тис. 500 грн.

Господині на замітку. Сьогодні зрозуміла: коли робиш відбивні, то про москалів краще не думати — інакше виходить жарш.

— Вкажіть ваші недоліки.
— Ліль.
— Ліль і все?
— Ліль перераховувати...

ПОГОДА

7-8 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, місцями сніг. Вітер південно-східний, 0,5-2,6 м/сек. Температура вночі -1...-2, удень -4...-5. Післязавтра вночі -1...-2, удень -2...-3.

Миргород: хмарно, місцями сніг. Уночі -1...-2, удень -2...-4.

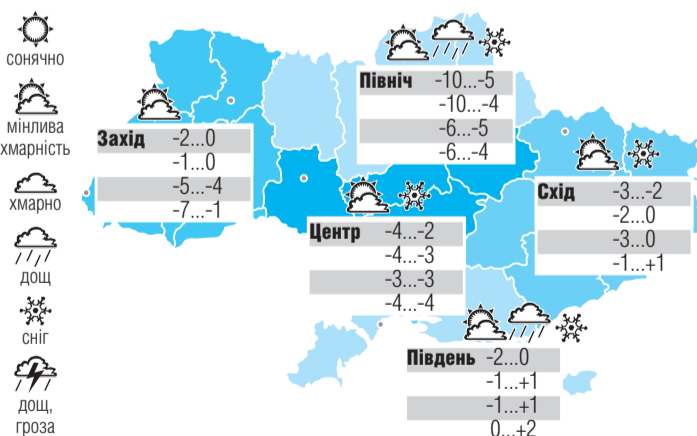
Вінниця: хмарно, місцями сніг. Уночі -1...-2, удень -3...-5.

Одеса: без опадів. Уночі 0...-1, удень +1...+2.

Курорти Карпат: хмарно, слабкий сніг.

Трускавець: уночі 0...-1, удень -2...-4.

Моршин: уночі 0...-2, удень -1...-5.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенці були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009049 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 239 Верстка та виготовлення фотопортретів — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини Тираж 58168